

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Keitä te oikeen ootte”

Katupäivystyksen kehittäminen Riihimäellä

Rea Gomes ja Ella Sundell

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Syyskuu/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Ella Sundell, Rea Gomes	Sivumäärä 60 ja 2 liitesivua
Työn nimi ”Keitä te oikeen ootte” Katupäivystyksen kehittäminen Riihimäellä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Juha Niiranen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Riihimäen kaupunki, nuorisoyksikkö	
Tiivistelmä <p>Etsivä työ alkoi katutyönä. Etsivää nuorisotyötä on tehty jo 1960- luvulta alkaen. Etsivän nuorisotyön lähtökohta oli jengityössä jota tehtiin aluksi Helsingissä kaupungin ja seurakunnan yhteistyönä. Työtä tehtiin yksinkertaisesti menemällä jengeihin, ulos toimistojen ulkopuolelle. Etsivää nuorisotyötä tarvittiin koska palvelujärjestelmän ulkopuolelle jäi yhä kasvava joukko nuoria.</p> <p>Riihimäen kaupungin nuorisoyksikössä on tehty katupäivystystä syksystä 2011 lähtien. Katupäivystys on ollut yksi keskeisimmistä erityisnuorisotyön kehittämisalueista. Riihimäen kaupungin nuorisoyksikkö pyysi meitä tutkimaan katupäivystyksen nykytilannetta ja kehittämiskohteita. Tavoitteenamme oli saada nuorilta ja työntekijöiltä mielipiteitä ja kehittämideoita koskien katupäivystystä. Opinnäytetyössämme tarkastelimme että kohtaavatko asiakkaan ja työntekijöiden näkemykset.</p> <p>Opinnäytetyö tehtiin kvalitatiivisin menetelmin. Aineiston keruussa käytettiin ryhmähaastattelua ja avointa teemahaastattelua. Haastattelimme 15 nuorta ja kolmea työntekijää.</p> <p>Haastatteluista ilmeni, että katupäivystys on vielä tuntematonta mutta sitä pidetään hyvänä asiana. Yhteneväisyyksiä löytyi mm. katupäivystyksen kestosta ja resurssien lisäämisestä sekä tunnettavuuden parantamisesta.</p> <p>Mielestämme katupäivystys on tärkeä osa nuorisotyön laajaa kenttää. On yllättävää ettei sitä ole tutkittu tätä enempää. Katupäivystystä tulisi tehdä nykyistä enemmän myös pienissä kunnissa, sillä uskomme että on vielä paljon nuoria joita olemassa olevat palvelut ei tavoita.</p>	
Asiasanat Etsivä nuorisotyö, katupäivystys, erityisnuorisotyö, kvalitatiivinen tutkimus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Ella Sundell, Rea Gomes	Number of Pages 60
Title "Who are you" The developing on Riihimäkis street patrolling	
Supervisor(s) Juha Niiranen	
Subscriber and/or Mentor Riihimäen kaupunki, nuorisoyksikkö	
Abstract <p>Outreach youthwork started from the streets. Since 1960 there has been outreach youthwork. Outreach youthwork started from street gang work. At first city on Helsinki and parish did street gang work together, they just went to the gangs and out of the office. They needed outreach youthwork because there were so many youngsters outside of the society utility system.</p> <p>There has been street patrolling in Youth unit of Riihimäki since autumn 2011. Street patrolling has been one of the major developing areas of special youthwork. Youth unit of Riihimäki asked us to do research of streets patrolings current state and developing areas. Our goal was to get opinions and developing ideas youngsters and youthworkers evolving street work. In our final thesis we wanted to examine if the clients and the youthworkers opinions and ideas match.</p> <p>We did our final thesis using qualitative research. Collecting our material we used group interview and open theme interview. We interviewed 15 youngsters and three employers.</p> <p>In our interview we found out that street patrolling is still kind unknown working method but people think that it is useful. We also found lots of similarities from length of street patrolling and needs for more resources and making the street patrolling better known.</p> <p>We think that street patrolling is important part of youthwork. It is surprising that there hasn't been done more research of it. There should be much more street patrolling even in smaller cities.</p>	
Keywords Outreach youthwork, streetpatrolling, special youthwork, qualitative research	

Sisällys

1 JOHDANTO	5
1.1 Organisaation kuvaus	7
2 KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ	8
2.1 Etsivä nuorisotyö	8
2.2 Syrjäytyminen ja syrjäytymisen ehkäisy	12
2.2.1 Nuorisotyöttömyys	13
2.3 Katupäivystys	18
2.4 Sosiaalinen vahvistaminen	20
2.5 Erityisnuorisotyö	21
3 ETSIVÄN TYÖN JA KATUPÄIVYSTYKSEN HISTORIA	22
3.1 Etsivä nuorisotyö	22
3.2 Katupäivystys	23
3.3 Riihimäen etsivä työ ja katupäivystys	24
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	26
4.1 Opinnäytetyön tarve ja tarkoitus	26
4.2 Tutkimusote	26
4.3 Aineiston kerääminen ja käsittely	28
4.3.1 Ryhmähaastattelu	29
4.4 Aineiston analyysi	31
4.5 Aineiston eettisyys	32
5 YHTEENVETO	34
5.1 Haastatteluiden kulku	34
5.2 Nuorten mielipiteet	35
5.2.1 Nuorten kehittämisideat	37
5.3 Työntekijöiden mielipiteet	38
5.3.1 Työntekijöiden kehittämisideat	39
5.4 Tulosten vertailu	40

5.4.1 Aineiston kattavuus	41
5.5 Katupäivystyksen tulevaisuus	42
5.6 Ryhmähaastattelun toteuttaminen haastattelijoiden näkökulmasta	44
6 POHDINTA	46
LÄHTEET	51

1 JOHDANTO

”Nuorten kynnyksen avun hakemiseen ammattiauttajalta on korkea. Etsivä työ tarjoaa yhden vastauksen syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tarvitsemaan apuun ja tukeen. Työskentelyn lähtökohtana ovat nuorten näkökulma ja tarpeet. Etsivää työtä tehdään kaduilla, mikä mahdollistaa avun tarjoamisen nuorille ilman että sitä täytyy hakea palvelujärjestelmästä.” (Juvonen ym. 2010 67.)

Keväällä 2012 teimme kehittämisprojektin Riihimäen kaupungin nuorisoyksikölle. Aiheenamme oli nuorisokahvilan suunnittelu avaamista vaille valmiiksi. Kahvilan yksi tarkoitus on toimia myös katupäivystyksen tukikohtana. Kahvila sijoittuu Riihimäen matkakeskukseen, jossa teimme useita katupäivystysvuoroja kevään 2012 aikana liittyen projektiin sekä opinnäytetyöhön. Kehittämisprojektista saimme idean opinnäytetyöhön, jossa tutkimme sekä nuorten että katupäivystystä tekevien työntekijöiden ajatuksia ja kehittämisideoita katupäivystyksestä. Katupäivystyksen lähtökohta on olla tavoitettavissa oleva matalan kynnyksen kontakti, joka tapaa nuoria heille ominaisissa ympäristöissä. Tarkoitus on tehdä ”naama tutuksi”, jotta nuorten olisi helppompaa lähestyä ja pyytää apua. Emme ole paikalla viranomaisina, eikä tarkoitus ole esimerkiksi saarnata päihteidenkäytöstä. Etsivän työn näkökulmasta katutyö on yksi olennaisempia paikkoja saada asiakkuuksia.

Kaupungissa on aikaisemmin toiminut yhdistys Yöjalan tuki ry, joka toteutti katupäivystystä pitkäkestoisesti aina vuoteen 2005 asti. Sen jälkeen vastuu katupäivystyksestä siirtyi kaupungin nuorisoyksikölle, jolloin toiminta oli jonkun aikaa katkolla. Syksyllä 2011 tavoite oli, että katupäivystyksestä tulisi taas yksi säännöllinen työmuoto ja vastuu toteutuksesta siirtyivät etsivä ja erityisnuorisotyöntekijöille.

Opinnäytetyömme tarkoitus oli selvittää nuorten näkökulma katupäivystyksestä ja sen tulevaisuudesta jotta työmuodosta tulisi asiakaslähtöinen ja että työntekijät saisivat ajantasaista informaatiota nuorilta. Halusimme tarkastella, kohtaako nuorten ja työntekijöiden kehittämisideat ja ajatukset toisiaan. Haastattelimme yhteensä 15 nuorta. Toteutimme haastattelut ryhmähaastatteluina, jolloin jokaisessa ryhmässä oli viisi nuorta. Ikäjakama haastatteluissa oli 15–18 vuotta. Koska olimme keväällä teh-

neet kehittämisprojektiimme liittyen useita katupäivystyksiä Riihimäen matkakeskuskella, meidän oli helppo valita nuoret haastatteluihin. Haastatteluryhmissä nuoret olivat kavereita keskenään. Päätimme toteuttaa haastattelut niin, koska ajattelimme että jos nuoret ovat keskenään vieraita, ei puhetta tai kehittämisideoita tule ollenkaan. Haastattelimme myös työntekijöitä, jotka toteuttavat katupäivystystä. Haastattelimme kahta erityisnuorisotyöntekijää ja yhtä nuoriso-ohjaajaa. Kaikilla haastatelluilla työntekijöillä on pitkä kokemus katupäivystystyöstä, joten siksi valitsimme haastatteluihin heidät.

Tulevina yhteisöpedagogeina pidämme katupäivystystä erittäin tärkeänä osana nuorisotyötä ja sitä tulisi toteuttaa nykyistä enemmän myös pienillä paikkakunnilla. Opinnäytetyön tekemisen aikana huomasimme että esimerkiksi Riihimäellä nuoret eivät vielä tienneet, mitä katupäivystys on ja mitä nuorisotyöntekijät sillä hakevat. Kuitenkin katupäivystys on myös nuorten mielestä hyvä juttu ja meidän työntekijöiden näkökulmasta erittäin hyvä tapa kohdata nuoria ja muodostaa kontakti nuorille luonnollisessa ympäristössä. Molemmilla meistä on ollut kiinnostus etsivään ja erityisnuorisotyöhön jo pitkään ja opinnäytetyön tekeminen vahvasti kiinnostustamme alaa kohtaan.

1.1 Organisaation kuvaus

”Riihimäen kaupungin nuorisoyksikön toiminnan tavoitteena on edistää nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Tavoitetta toteutetaan tuottamalla monipuolisia nuorisopalveluja. Tavoitteenamme on ehkäistä syrjäytymistä ja rakentaa nuorten osallisuutta. Nuoria kannustetaan osallistumaan, tekemään ja toimimaan omaehtoisesti.”

Visiomme:

”Riihimäkeläiset nuoret ovat aktiivisia ja vastuullisia toimijoita, joilla on terveet elämäntavat sekä turvallinen yhteisö harrastaa ja toimia.”(3.7.2012)

Riihimäen kaupungin nuorisoyksikkö on osa kulttuuri ja vapaa-aikalautakuntaa. Nuorisoyksikössä työskentelee neljä vakituista nuoriso-ohjaajaa, erityisnuorisotyöntekijä ja etsivä nuorisotyöntekijä. Sen lisäksi nuorisotyötä tekee tuntipalkkaisina yhdeksän ohjaajaa. Yksiköllä on käytössään kolme nuorisotilaa, ja nuorisokahvila joka aukeaa syksyllä 2012.

Riihimäen kaupungin nuorisoyksikkö toteuttaa nuorisolakia tuottamalla nuorten kasvun ja kehityksen tukemiseksi monipuolisia, laadukkaita ja turvallisia toimintamahdollisuuksia aikuisten ohjaamana ja tukemana.

Tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja rakentaa nuorten osallisuutta. Nuoria kannustetaan osallistumaan, tekemään ja toimimaan omaehtoisesti. Ammattitaitoisten ohjaajien ohjaamana nuorille tarjotaan mahdollisuus harrastaa ja oppia uusia asioita. Koululaisille järjestetään ohjattua toimintaa iltapäivisin ja iltaisin on tarjolla kerhotoimintaa. Koulujen loma-aikoina järjestetään teemallista toimintaa ja tapahtumia nuorille.

Avoimen toiminnan lisäksi kaupunki tarjoaa myös etsivän ja erityisnuorisotyöntekijän palveluita. Etsivä työ on alkanut Riihimäellä syksyllä 2011 kolmen etsivän voimin.

Erityisnuorisotyön tarkoituksena on auttaa ja tukea nuorta ongelmallisissa tilanteissa. Se on nuorten tarpeista lähtevää sosiaalista nuorisotyötä, joka kohdis-

tuu erityistä tukea tarvitseviin, syrjäytymisvaarassa oleviin tai jo syrjäytyneisiin nuoriin. Huomiota kiinnitetään erityisesti päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn. (3.7.2012)

Etsivän nuorisotyön tavoitteena on löytää ja motivoida niitä 16–29-vuotiaita nuoria, jotka ovat pudonneet kaikkien palveluiden ulkopuolelle ja ohjata heitä esimerkiksi pajatoimintaan ja sitä kautta uudelleen työhön tai opiskelemaan. (3.7.2012)

Työ on aktiivista kontaktien ottamista ja keskustelemista nuorten kanssa, joka perustuu vapaaehtoisuuteen ja luottamuksellisuuteen. Etsivän työn luonteeseen ja vastuualueisiin kuuluu katupäivystys, jota on syksystä 2011 lähtien tehty lähes joka perjantai.

2 KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

2.1 Etsivä nuorisotyö

Nuorisolaki 7 b §

”Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta.

Kun kunta järjestää etsivää nuorisotyötä, sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö. Etsivällä nuorisotyöntekijällä on oltava riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voivat järjestää kunta tai useammat kunnat yhdessä. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä, jolloin kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti.” (Finlex 3.7.2012)

Etsivä työ perustuu ihmiskäsitykseen, jonka mukaan jokainen ihminen on samanarvoinen riippumatta taustasta, kohtalosta tai elämäntilanteesta. Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tuoda palveluita niille jotka eivät ole palveluiden piirissä. Etsivää työtä tehdään niiden ihmisten parissa, jotka ovat syrjäytyneitä tai vaarassa tulla syr-

jäytyneiksi. Syrjäytyminen merkitsee muun muassa palvelujen ulkopuolelle jäämistä. Etsivä työ hakee asiakkaansa menemällä paikalle ja asettumalla tarjolle. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 20–23)

Katupäivystys on etsivää työtä omimmillaan. Katupäivystysten kautta on saatu etsivälle työlle asiakkuuksia. Avoimen kontaktin ottaminen ja luottamussuhteen luominen myös katupäivystyksissä on etsivän työn periaate. Etsivää työtä on ollut olemassa jo monta vuosikymmentä, mutta vasta viime vuosina se on saanut enemmän jalansijaa ja näkyvyyttä, samalla kun koko nuorisotyön kenttää on alettu hitaasti mutta varmasti arvostamaan enemmän. Yhteistyötahot sekä etenkin asiakkaat, nuoret, arvostavat sitä että yhteyden ottaminen etsivään ja muuhun nuorisotyöhön on helppoa ja tapahtuu usein matalan kynnyksen periaatteella. Etsivälle ei tarvitse varata aikaa monen kuukauden päähän tai odotella puhelinaikaa, eikä etsivän tapaaminen ole sidottu tukiin tai muuhun rahalliseen. Etsivää voi tavata kahvilassa, toimistossa, kadulla tai omassa kodissa, jos niin sovitaan. Voisi sanoa, että lähtökohtaisesti vaikein osa työstä on kadoksissa olevan nuoren tavoittaminen ensimmäistä kertaa. Sen jos onnistuu tekemään, on jo tehnyt paljon.

”Nuoren kohtaamiseen ja luottamuksen saavuttamiseen vaikuttaa paljon etsivän persoonana. Etsivän pitää olla pitkäpinnainen ja sietää nuoren jatkuvaa liikettä elämässä eteen - ja taaksepäin. Etsivä työ vaatii työntekijältä nopeaa reagointia ja ongelmanratkaisukykyä, etsivää työtettä sekä erinomaisia sosiaalisia taitoja.” (Kaakinen ym. 2009, 20.) Vaikeinta on luottamuksen synnyttäminen. Useat etsivän työn asiakkaat ovat melko nuoresta iästään huolimatta kohdanneet melkoisen määrän viranomaisia ja erilaisia toimenpiteitä ja tämä saattaa aiheuttaa negatiivista suhtautumista myös etsivää kohtaan. Tärkeintä on tehdä nuorelle selväksi, että etsivä ei ole varsinainen viranomainen, etsivä on vaitiolovelvollinen ja etsivän tarjoama tuki on täysin vapaaehtoista; jos nuori ei itse koe tarvitsemansa apua tai tukea, asia on niin. Tärkeää on se, että nuori tietää mitä etsivät tekevät, jos joskus tuleekin tilanne että mieli muuttuu ja tuki olisikin tarpeen jossain asiassa. Nuoren on helpompi ottaa yhteyttä, kun etsivä on tehnyt aloitteen ja ilmoittanut, että on läsnä nuoren elämässä mikäli tämä sitä haluaa.

”Nuorilla itsellään on usein tunne siitä, että he ovat tunkeilijoita ja epätoivottuja aikuisten maailmassa. Pääperiaate kontaktin saamiseksi nuoriin on luoda heihin myönteinen uteliaisuus ja halu tutustua työntekijöihin sekä varmistaa että kontaktin saaminen työntekijöihin tulee mahdolliseksi. Kontaktin saamiseen on tilanteista riippuen monia keinoja, suurempia ja epäsuurempia. Kontakti on vuorovaikutuksellinen suhde nuoren yksilön ja etsivän työn työntekijän välillä. Useasti kontakti syntyy ryhmän kautta tai erilaisessa ryhmätilanteessa. Koska ryhmässä oleminen ja siihen samaistuminen on nuorilla voimakasta, kannattaa pyrkiä vaikuttamaan ryhmänormistoon ja vasta sitä kautta yksittäiseen nuoreen. Kontaktin edetessä alkaa luottamuksen rakentaminen ja syveneminen.” (Huhtajärvi 2008, 447-448.)

Kontaktin saamiseen menee aikaa, samoin siitä seuraavaan eli luottamuksen rakentamiseen. Jos nuorelle ei ole työntekijää kohtaan alkeellistakaan luottamusta, ei työtä voi tehdä eikä tuloksia tapahdu. Tässä vaiheessa mitataan työntekijän ammattitaito ja siihen oleellisesti liittyvä kärsivällisyys ja aito halu uskoa nuoreen ja tämän parempaan tulevaisuuteen, vaikka tämä olisi itse asiakkaalla vielä pitkän matkan päässä. Kontaktin ottaminen on haastavaa, mutta hyvin palkitsevaa, sillä nuoret usein vaihtavat keskenään kokemuksia mukavasta ja asiansa osaavasta työntekijästä. Nuoret myös hyvin nopeasti vaistoavat sen, onko työntekijä oikeasti kiinnostunut nuoren asioista vai ei.

”Tapaamisillamme olemme vain nuorta ja hänen asioitaan varten. Meillä on aikaa ja annamme aikaa myös nuorelle, emme etene höyryjunan tavoin. Minulle etsivä työ koostuu kahdesta yhtä tärkeästä osa-alueesta: yksittäisen nuoren kohtaamisesta ja palvelu- ja yhteistyöverkon rakentamisesta. Yhteistyön suhteen riittää luonnollisesti aina tekemistä. Uusia palveluita syntyy ja vähintään yksittäiset työntekijät vaihtuvat. Etsivän pitää olla aina ajan hermolla ja tehdä omaa naamaa tutuksi palveluverkostossa. Perusta on oltava rakennettuna jo valmiiksi, jotta apu ja sopiva yhteistyötaho tarvittaessa löytyisi joka tilanteeseen sukkelasti.” (Kaakinen ym. 2009, 20.)

Etsivää työtä ei kukaan pysty tekemään yksin. Uuden työmuodon tuominen muiden kunnan palvelujen joukkoon on aina haasteellista, joten varsinkin uusilta etsiviltä tämäkin vaatii pitkää pinnaa ja kärsivällisyyttä. Esimerkiksi toimivat suhteet työpajoihin,

sosiaalitoimeen ja työvoimatoimistoon ovat työn kannalta hyvin tärkeitä. Myös se, että yksittäisen asiakkaan asioista pystytään keskustelemaan avoimesti, tietysti nuoren edun mukaisesti, on oleellista onnistuneen ohjauksen ja palveluihin kiinnittymisen kannalta. Yleinen kokemus on että etsivä työ on uusi työmuoto, ja hakee vielä paikkaansa palveluverkostossa. Tämä saattaa tuottaa ongelmia asiakkaiden ohjautumisessa etsivälle ja etsivältä muihin palveluihin.

”Motivointi on muutoshalun herättämistä, jolla autetaan nuorta hahmottamaan tämän elämän kokonaistilannetta, valinnan mahdollisuuksia ja tulemaan tietoiseksi omista valinnoistaan ja vastuustaan. Motivointityö on haasteellisimpia ja eniten ammattitaitoa vaativia työmenetelmiä. Ennen kuin työntekijä voi motivoida nuorta muutokseen, hänen on itse uskottava muutoksen mahdollisuuteen. Työntekijältä vaaditaan taitoa löytää toisesta ihmisestä hänen vahvat alueensa, joiden varaan muutosta lähdetään rakentamaan.” (Huhtajärvi 2009, 449.)

Nuoren motivointi olemassa oleviin palveluihin ja oman elämänsä suunnitteluun on tavoittamisen ja luottamuksen rakentamisen jälkeen etsivän työn prosessin haastavin osuus. Erityisen vaikeaa se on silloin, jos nuorella ei ole mitään käsitystä siitä, mikä häntä saattaisi kiinnostaa tulevaisuudessa tai mitä hän ylipäättään elämältä toivoisi. Nuorella pitää olla tai ainakin olla tulossa halu muuttaa omaa elämäänsä, muuten muutosta ei tapahdu. Keskeisintä työssä on itsetunnon tukeminen ja niiden omien vahvuusalueiden löytäminen, vaikka se alkuun tuntuisikin nuoresta mahdottomalta. Aluksi katupäivystystyötä tehdessä nuorten kohtaaminen tuntui toivottomalta, mutta olimme siinä mielessä hyvässä asemassa että päivystystyötä meidän kanssamme tekivät jo aiemmin paljon katutyötä tehneet nuorisotyöntekijät jotka painottivat että tunnettavuuden lisääminen ja itsensä tutuksi tuominen vie aikaa ja siinä pitää olla kärsivällinen. Aluksi tuntui myös siltä että jos teemme opinnäytetyömme Riihimäen katupäivystyksestä ja tarkoituksenamme on haastatella nuoria niin emme tule saamaan kohderyhmästä juurikaan mitään irti. Mietimme jo että tulisiko haastattelu tehdä lomakkeella työpajoilla ja nuorisotiloilla, mutta saimme koulusta vinkin että ryhmähaastattelu olisi kohderyhmää ajatellen paras tapa.

2.2 Syrjäytyminen ja syrjäytymisen ehkäisy

Syrjäytyminen on sivuun joutumista sosiaalisista suhteista, vaikuttamisesta ja vallan käytöstä, mahdollisuudesta osallistua työhön, kulutukseen ja yhteisölliseen toimintaan. Syrjäytyminen tulkitaan sanana ja käsitteenä lähes poikkeuksetta kielteiseksi. Sekä yksilöt että ryhmät voivat syrjäytyä. Ihmisiä myös syrjäytetään, kun heidän mielipiteitään ja näkökantojaan ei kuulla tai heidän kansalaisuuttaan ja osallisuuttaan kyseenalaistetaan. (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 11.)

Etsivästä työstä puhutaan usein syrjäytymisen yhteydessä. Etsivää työtä tehdäänkin syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten parissa. Syrjäytymisvaarassa oleviin puututaan mahdollisimman varhain, mielellään jo siinä vaiheessa kun nuori vielä sinnittelee koulussa, mutta on jo putoamassa palvelujen piirissä. Viimeistään siinä vaiheessa, kun nuori on jo itse eronnut tai erotettu koulusta, etsivä nuorisotyöntekijä ottaa nuoreen yhteyttä. Näin pyritään välttämään nuoren jääminen kotiin; mitä kauemmin se vaihe kestää, sitä vaikeampaa toimenpiteisiin lähteminen on.

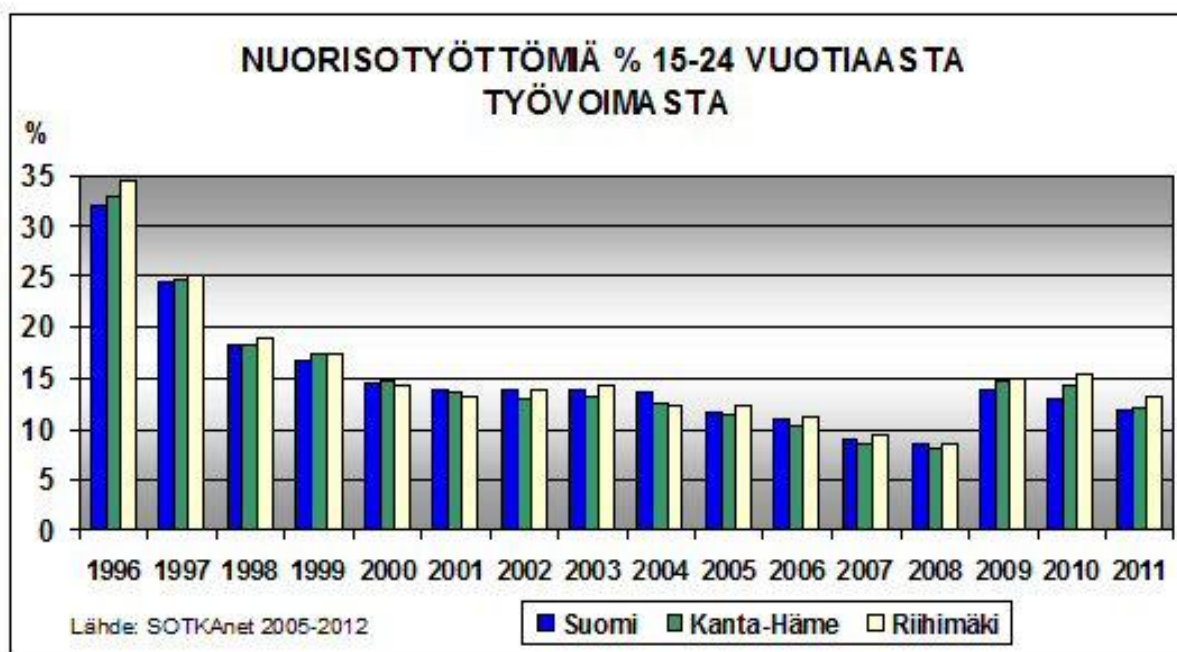
Syrjäytymisellä tarkoitetaan tavallisesti sekä syrjäytymistä tuottavaa prosessia että syrjäytynyttä asemaa. Syrjäytyminen tapahtuu vähittäisenä sivuun joutumisena tai rajuna pudotuksena keskeisistä elämänehdoista. Syrjäytynyt asema syntyy siitä, että huono tai heikko asema yhteiskunnassa vakiintuu pitkäaikaiseksi olotilaksi. (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 12.) Etsivän työn asiakkaaksi tulee hyvin erilaisia nuoria, eri elämäntilanteista ja lähtökohdista. Kaikkia kuitenkin yhdistää se, että he tarvitsevat tukea ja apua elämänsä eri osa-alueilla. Varsinkin ne nuoret, jotka ovat olleet pitkään kotona, saattavat heittää koko asian vitsiksi. ”No mä nyt oon tällainen syrjäytynyt nuori, mitä sä multa oikein odotat, en mä oo mitään tehnyt ennenkään, miksi mun nyt pitäis.” Useimmille on kova paikka se, että kaverit käyvät töissä tai ainakin koulussa; toiset pystyvät helposti siihen mikä itselle oli ylitsepääsemättömän vaikeaa. Tällöin tilanne ruokkii itseään; nuori hakeutuu samankaltaiseen seuraan, jossa ei tarvitsekaan tuntea itseään huonommaksi, vaan saa tukea samanlaisessa elämäntilanteessa eläviltä siihen, ettei ole pakko tehdä mitään. Silloin syrjäytymisestä tulee elämäntapa ja nuoren on entistä hankalampi edes kuvitella itseään töihin tai

koulun penkille. Etsivän työn tarkoituksena on herätellä nuorta erilaisiin toimenpiteisiin ja saada nuori näkemään näiden toiminnan positiiviset vaikutukset omassa elämässään.

2.2.1 Nuorisotyöttömyys

Etsivän nuorisotyön asiakkaista suuri osa on työttömiä nuoria. Osalla on ammatillinen koulutus, osalla ei.

Nuorisotyöttömyys on alentunut Suomessa merkittävästi viime vuosina. Alle 25-vuotiaita työttömiä oli koko maassa runsaat 40 000 vuoden 1999 alussa. Syynä kehitykseen on ollut työllisyyden yleinen parantuminen Suomessa 1990 -luvun lopulla sekä lisääntynyt koulutustarjonta. Vuonna 2011 nuorisotyöttömiä Riihimäellä oli 1,2 prosenttiyksikköä koko maan keskiarvoa enemmän. (4.9.2012)

Taulukossa näkyy 90- luvun laman aiheuttama nuorisotyöttömyyden aalto niin Riihimäellä kuin myös muualla Suomessa. Myös vuoden 2008 jälkeen taulukossa näkyy taantuman vaikutukset. Etsivä nuorisotyö alkoi Riihimäen talousalueella syksyllä 2011, ja nuorisotyöttömyyden perusteella etsivä työ ja sen tarjoamat palvelumuodot tulevat tarpeeseen.

Alle 25-vuotiaat työttömät kuukausittain

Kuukausi	2006	2007	2008	2009	2010
Tammikuu	187	148	141	216	267
Helmikuu	173	160	115	221	247
Maaliskuu	166	148	121	224	253
Huhtikuu	157	142	113	204	236
Toukokuu	143	125	113	180	248
Kesäkuu	154	151	137	253	272
Heinäkuu	187	157	158	271	304
Elokuu	166	108	127	229	231
Syyskuu	146	118	138	226	231
Lokakuu	153	105	136	243	212
Marraskuu	139	118	139	252	209
Joulukuu	153	130	173	266	230

Keskiarvo 2006: 160, 2007: 134, 2008: 134, 2009: 232, 2010: 245 (Riihimäen kaupungin tilastot)

Yllä olevassa taulukossa on listattu Riihimäen työttömät alle 25- vuotiaat nuoret vuodesta 2006 vuoteen 2010. Kuten edellisessäkin taulukossa huomattiin, on työttömyysluku noussut lähes sadalla vuoden 2007 jälkeen. Kesäkuukausina työttömiä nuoria on hieman vähemmän, johtuen luultavamminkin kesätöiden saamisesta.

Syrjäytyminen ei tapahdu hetkessä vaan se etenee vaiheissa. Takala on tässä kuvannut syrjäytymisen prosessin vaiheita seuraavalla tavalla:

Syrjäytymisen prosessi vaiheittain (Takala 1992, 38)

- 1) Nuorella on vaikeuksia koulussa, kotona tai sosiaalisessa toimintaympäristössä.
- 2) Kouluallergia saattaa näyttäytyä koulun keskeyttämisenä tai alisuoriutumisenä.
- 3) Nuori ei kelpaa työmarkkinoille ja ajautuu usein työttömäksi.
- 4) Elämäntilanne johtaa täydelliseen syrjäytymiseen, jota kuvastavat työn vieroksuminen, kriminalisoituminen, sosiaaliavustuksilla toimeentulo, alkoholisoituminen, eristäytyminen tai muu vastaava marginalisoituminen.
- 5) Tilanne saattaa lopulta kärjistyä yksilön laitostumiseen tai eristämiseen muusta yhteiskunnasta

Tämä Takalan prosessikuvaus perustelee hyvin ennalta ehkäisevän työn merkitystä. Etsivän työn tekijän näkökulmasta suotavinta olisi, että tieto ja huoli nuoresta tavoitaisi työntekijän jo kun ollaan kohdassa yksi. Viimeistään kohdassa kaksi oppilaitoksen tulee ottaa etsivään yhteyttä ja silloin toivottavasti muodostuu asiakassuhde etsivän ja nuoren välillä.

Kohdassa kolme mainitaan nuorten työttömyys. Moni etsivän työn asiakas keskeyttää ammatillisen koulutuksen ja silloin ilmoitus nuoresta tulee koulun kautta. Jos nuori on ehtinyt olemaan työttömänä ja kotona pitemmän aikaa, on asiakas silloin vaikeampi tavoittaa ja asiakassuhde muodostaa. Se on etsivän työn suurin haaste. Nykypäivänä on todella vaikeaa saada töitä ilman ammatillista pätevyyttä ja monella nuorella onkin virheellinen käsitys siitä, että työtä saa edelleen yhtä helposti kuin esimerkiksi omat vanhemmat ovat joskus saaneet.

Jokaisella nuorella tulisi olla vähintään toisen asteen ammatillinen tutkinto. Normaali tie kouluun, töihin ja sieltä eläkkeelle ei kuitenkaan ole enää itsestänselvyys. Kyse ei ole muodikkaasta downshiftauksesta, vaan rakenteellisesta ongelmasta jossa osa nuorista jää väistämättä koulutuksen ulkopuolelle. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen viittaa tässä yhteydessä niihin nuoriin jotka eivät ole opiskelijoita ja joilta uupuu perusasteen jälkeinen koulutus. Valtakunnan tasolla koulutuksen ulkopuolelle jää reilut 11 prosenttia nuorista vuosittain. Tähän verrattuna tilanne Kanta-Hämeessä on hieman huolestuttavampi, sillä kaikissa kolmessa seutukunnassa lukemat ovat koko maan keskiarvoa korkeammat. Riihimäen seutukunnassa määrä heiluu 15 prosentin tienoilla. Nykyään koulutuspaikka ei valitettavasti ole tae työpaikan saantiin tulevaisuudessa. Osa nuorista uupuu väistämättä matkalla. Osa vie työelämä, osa taas jää tyhjän päälle vaille tutkintoa. Koulutuksensa keskeyttää vuosittain noin joka kahdeskymmenes nuori. Kanta-Hämeessä lukemat ovat hieman valoisammat. Valtaosa lukiotaipaleelle lähteneistä saa todistuksen opinnoistaan, mutta ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen opiskelijat eivät tämänkaltaiseen suoritusvarmuuteen pääse. (Lidman & Bosquet 2011, 8.)

Etsivän työn tärkeä osa-alue on kannustaa nuorta opiskeluun ja tukea koulunkäynnin loppuun saattamisessa, jotta nuorella olisi työmarkkinoille lähdeettäessä ammatillinen pätevyys. Jos koulunkäynti on nuorelle lähes mahdoton tehtävä, voi etsivä nuorisotyöntekijä auttaa myös vaihtoehtoisten koulutusmuotojen löytymisessä, esimerkiksi oppisopimuskoulutuspaikan hankinnassa tai saada nuori työpajalle suorittamaan puuttuvia opintojaksoja. Jos nuori on ollut kotona pidempään, työpaja tarjoaa ”kevyen” vaihtoehdon aloittaa normaali arki: nousta aamulla, mennään tekemään jotain ja illalla nukkumaan. Päivään tulee siis arkinen rytmi, joka on hyvinvoinnin ja elä-

mänhallinnan kannalta erittäin oleellista. Työpajalla työskentelee ammattitaitoisia ja koulutettuja ihmisiä, jotka pystyvät auttamaan nuorta myös muun elämän asioiden hoitamisessa. Tämä on yksi syy miksi etsivät työntekijät usein ohjaavat nuoria työpajoille.

Kohdassa neljä, eli kun nuori on jo syrjäytynyt tai ainakin vahvasti siihen menossa on tilanteeseen jo huomattavasti vaikeampi puuttua, koska nuori on ehtinyt jo omaksua itselleen tietynlaisen elämäntyylin. Nuori ei enää näe hyötyä lähteä opiskelemaan tai töihin. Jos nuorella ei ole minkäänlaista motivaatiota edistää elämäänsä parempaan suuntaan, ei asialle kukaan ulkopuolinenkaan voi mitään. Tässä tilanteessa etsivän työn rooli on olla läsnä ja tavoitettavissa niin, että nuori tietää keneen ottaa yhteyttä. Etsivä työntekijä voi herätellä nuoren motivaatiota nuoren omista vahvuusalueista käsin. Etsivän työn asiakkailla on usein jonkinlainen päihdeongelma, joten tässä kohdassa nuorelle tehty yhteistyö ja viranomaisverkosto ovat tärkeässä asemassa.

Kohdassa viisi puhutaan tilanteen kärjistymisestä ja yksilön laitostumisesta. Jos kyse on alaikäisestä nuoresta, saattaa tilanne päättyä siihen, että nuori otetaan huostaan ja tämä saattaakin olla nuoren elämässä täyskäännös. Mutta jos kyse on jo täysikäisestä nuoresta, tilanne voi olla paljon hankalampi. Esimerkkinä nuori, joka ei ole peruskoulun jälkeen päässyt minnekään kouluun ja on ollut vain kotona täysi-ikäiseksi asti. Silloin ilmoitus tulee vain vanhemmilta tai muilta läheisiltä ihmisiltä. Joidenkin nuorten kohdalla on valitettavaa että syrjäytyminen ja erilaisten tukien varassa eläminen on joskus ”periytyvää”. Nuori voi itsekkin hakeutua etsivän nuorisotyön asiakkaaksi, mutta se vaatii sen, että työmuoto on näkyvästi esillä, helposti lähestyttävää ja siinä onkin syy miksi teemme katupäivystystä.

Työttömien nuorten kanssa työskentely on haastavaa ja vaatii etsivältä työntekijältä paljon. Nuorella voi olla jo useampi epäonnistumisen kokemus taustalla, ja tämä juontaa juurensa siihen, että nuori ei halua enää yrittää päästä edes esimerkiksi työhaastatteluun. Jos nuori ei omista ammatillista pätevyyttä, on työmarkkinoille pääsy nykyään jo melko mahdotonta. Osa nuorista myös odottaa työelämältä paljon ja odotukset eivät aina vastaa todellisuutta: kaikesta työstä ei saa paljon palkkaa, eikä työssä ole joka päivä kivaa ja helppoa.

Nuorisotyöttömyyden ehkäisyyn on viime vuosina panostettu ja siihen tulisi panostaa enemmän. Yksi keino on tuoda etsivää työtä enemmän näkyväksi ja että se olisi yksi arkipäiväinen palvelu jo olemassa olevien palvelujen joukossa. Mielestämme peruskoulusta asti voisi painottaa työelämälähtöisyyttä ja esimerkiksi työnhakuun ja ammatinvalintaan liittyviin asioihin tulisi olla isompi panostus. Peruskoulussa pitäisi kertoa realistisesti, mitä työelämä on, mitä velvollisuuksia ja vastuita siellä on. Myös palkoista tulisi pystyä puhumaan avoimesti, ylemmillä kouluasteillakin. Olemme huomanneet että nuorilla on usein virheellinen käsitys työelämästä, erityisesti palkasta. Nämä harhakäsitykset vaikeuttavat esimerkiksi etsivää työtä, sillä osalla nuorista ei ole edes halua hakeutua työmarkkinoille pienen palkan takia. Myös se, että erilaisia tukia saamalla voi kuukausittain tilille tuleva rahasumma olla suurempi kuin palkkatyöstä saatava, ei motivoi nuoria hakemaan töitä. Olemme huomanneet sen, että osalta nuorista puuttuu halu itsenäistyä ja tietynlainen tarve tulla omillaan toimeen. Näiden nuorten kanssa on haasteellista herätellä motivaatiota työntekoa kohtaan, koska he eivät näe itse sille mitään tarvetta.

2.3 Katupäivystys

Etsivää työtä voidaan tehdä erilaisissa ympäristöissä muun muassa kaduilla, muissa ulkoilmapaikoissa ja internetissä. Etsivälle työlle on ominaista myös kunnioittaa asiakkaan reviiriä ja odottaa milloin asiakas on itse valmis kontaktiin. (A-Klinikkasäätiö 2007, 27.)

Katupäivystystä Riihimäellä toteuttaa kaupungin erityis- ja etsivä nuorisotyöntekijä sekä Hyvinkää-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö eli HRAKS. Syksystä 2011 asti katupäivystystä on ollut vähintään kaksi kertaa kuussa, mutta keväämmällä lähes joka perjantai. Katupäivystyksen yleisin ajankohta on perjantai/lauantai- ilta klo 18–24, mutta esimerkiksi vappuna ja koulujen päätöspäivänä päivystys kesti aamuyöhön asti. Katupäivystystä tehdään aina vähintään pareittain tai ryhmässä, mutta ei koskaan yksin. Työntekijät ovat pukeutuneet samanlaisiin liiveihin ja henkilökorttiin (LII-TE 1). Katupäivystyksen tarkoituksena on mennä sinne, missä nuoret aikaansa viettävät ja olla turvallinen aikuiskontakti. Katupäivystyksessä työntekijät juttelevat nuor-

ten kanssa ja ovat läsnä, mutta eivät ole vartijan tai poliisin asemassa. Työntekijät liikkuvat autolla ja keskustan alueella jalkaisin. Emme puutu nuorten päihteidenkäyttöön, mutta jos koemme että nuori ei pysty huolehtimaan itsestään, voimme ottaa yhteyttä vanhempiin, poliisiin tai sosiaalitoimeen. Emme saa kuljettaa nuoria kotiin, eli jos emme saa vanhempaa hakemaan nuorta, on se poliisin tehtävä. Mukana on myös ensiapulaukku.

Alussa oli hankalaa löytää nuoret. Katupäivystys on ollut Riihimäellä aikaisemmin tunnettua Yöjalan tuki ry:n ansiosta, mutta syksyyn 2011 mennessä katupäivystystyössä oli ollut monen vuoden tauko ja nuoretkin tässä välissä ehtineet vaihtua moneen kertaan. Työtä aloiteltiin kiertelemällä kaupungilla ja kyselemällä esimerkiksi nuorisotaloilla käyviltä nuorilta, missä he muutoin viettävät aikaansa. Syksy ja talviaika ei ollut katupäivystyksessä niinkään hedelmällistä, mutta pystyimme vaikuttamaan esimerkiksi Riihimäen Matkakeskuksen vartiointin parantamiseen ja järjestyshäiriöihin.

Aluksi katupäivystys tuntui työntekijän näkökulmasta todella erilaiselta ja vieraaltakin työmuodolta. Koulussakin on puhuttu paljon nuorten kohtaamisesta, mutta on aivan erilaista tehdä sitä käytännössä ja kohdata nuoret niin, että me menemme heidän alueelleen eikä niin että he tulevat meidän luokse. Ensin alkuun oli olo, että olemme tunkeilijoita ja nuoret olivat myös aluksi epäileväisiä eivätkä mielellään ottaneet kontaktia jos eivät tunteneet entuudestaan. Ensimmäisillä kerroilla kontaktin ottaminen oli enimmäkseen moikkailua ja konkreettisesti tarkkailua siitä, missä nuoret viettävät aikaansa. Huomasimme, että alussa pelkkä tervehtiminen riitti hyvin, koska päivystämässä tapasimme paljon samoja nuoria. ”Moikkailuvaiheen” jälkeen oli helpompaa mennä puhumaan nuorille muutakin ja myös sen jälkeen nuoret olivat kiinnostuneempia siitä, keitä me olimme ja miksi päivystimme. Myöhemmin oli palkitsevaa, kun nuoret ottivat oma-aloitteisesti kontaktia ja tunnistivat meidät sekä saimme tehtyä työmuotoa tunnetummaksi.

2.4 Sosiaalinen vahvistaminen

Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan varhaista tukea ja toimenpiteitä, jotka kohdistuvat syrjäytymisvaarassa oleviin ja erityistä tukea tarvitseviin nuoriin, nuorten ryhmiin sekä riskitilanteisiin ja -alueisiin. Sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa, että nuorten elämänhallinnan tukemisessa on vahva ehkäisevän työn näkökulma. Sen työmuodoissa keskitytään sellaisiin alueisiin, nuorisoryhmiin ja olosuhteisiin, joissa syrjäytymisuhka on suurin. Sosiaalista vahvistamista tehdään moniammatillisesti. Toiminnassa käytetään verkostotyötä nuorten ja perheiden tukemisessa, tehdään yhteistyötä nuorten kanssa toimivien tahojen kanssa sekä toteutetaan vapaa-ajan ryhmä- ja vertaistukimuotoja. (Danska-Honkala & Poteri 2011, 128.)

Sosiaalinen vahvistaminen katupäivystyksessä painottuu syrjäytymisen ehkäisyyn. Jos ei olisi mahdollisuutta tavata potentiaalisia asiakkaita kadulla, ei katupäivystystä tehtäisi ollenkaan. Katupäivystys on lähtenyt tarpeesta, koska ns. ”väliinputoajat” eli syrjäytymisvaarassa olevat nuoret eivät kiinnity mihinkään olemassa olevaan palveluun, joten heitä ei löydä esimerkiksi nuorisotaloilta. Heitä joutuu siis kirjaimellisesti etsimään kaduilta.

”Sosiaalisella vahvistamisella ymmärretään arkipuheessa monenkaltaista ehkäisevää työtä: varhaista puuttumista, interventioita riskirajoilla, elämän nivelvaiheiden tunnistamista, korjaavia toimia, moniammatillista työtä ja erilaisten palvelujen tuottajien tarkoituksenmukaista ja asiakaslähtöistä verkostoitumista eri-ikäisten ihmisten ja ryhmien kanssa erilaisissa yhteisöissä paremman tulevaisuuden puolesta. Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista elämänhallinnan tukemista.” (Mehtonen 2011, 13.)

Nuorisotyö on parhaimmillaan juuri tätä. Kunnallista nuorisotyötä määrittää myös matala kynnys ja työntekijöiden pääsy nuorten elämään helposti, nuorten omalla reviirillä sekä ilman ennako-odotuksia puoleen tai toiseen. Jokainen nuorisotyöntekijä on omalta osaltaan sosiaalinen vahvistaja; kuuleva korva, lohduttava olkapää, turvallinen aikuinen josta voi ottaa esimerkkiä.

”Sosiaalinen vahvistaminen ammatillisena taitona järjestö- ja nuorisotyön moninaisilla kentillä on nimenomaan alan perusorientaatiota ja – osaamista, jolle on hyvin vaikea olla löytämättä paikkaa. Tiivistäen voisi todeta, että työ on tavoitteellista kasvatuksellista ja yhteiskunnallista työtä ja toimintaa erilaisissa toimintaympäristöissä ihmisten ja yhteisöjen kanssa ja kukin organisaatio, tarpeet ja tekijä itse viitoittavat työn sisällöt ja painopisteitä tarkemmin.” (Mehtonen 2011, 16.)

Ennaltaehkäisy ja aito läsnäolo sekä nuoren omien vahvuuksien löytäminen voisivat olla nuorisotyön tärkeimpiä lähtökohtia sosiaalisen vahvistamisen toteutumiseksi. Jokainen työntekijä oman vastuualueensa puitteissa toteuttaa sosiaalista vahvistamista lasten ja nuorten parissa

2.5 Erityisnuorisotyö

Erityisnuorisotyön tarkoituksena on auttaa ja tukea nuorta ongelmallisissa tilanteissa. Toiminta lähtee nuorten tarpeista, ja heitä tavataan myös arkipäiväisessä vapaaajassa, kuten netissä ja kaduilla. (3.7.2012)

Erityisnuorisotyö on kasvun ja kehityksen tukemista normaaliin aikuisuuteen ja läsnä olemista. Erityisnuorisotyötä tarvitaan silloin kun kyseessä on jokin haastava tilanne. Jokaisessa kaupungissa erityisnuorisotyö on erilaista.

Riihimäen erityisnuorisotyön muotoja ovat päihteidenkäytön ennaltaehkäisy, palveluohjaus, Ankkuri-tiimi ja katupäivystys. Erityisnuorisotyöntekijä tekee myös asiakastyötä nuoren ja tämän perheen kanssa. Tilanteet liittyvät usein näpistelyyn tai päihteiden väärinkäyttöön. Erityisnuorisotyöntekijä tekee paljon yhteistyötä myös poliisin kanssa. Riihimäellä toimii Ankkuri-tiimi, joka on myös Hämeenlinnassa sekä Forssassa.

Ankkuri-tiimien tarkoituksena on ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä seuraavin toimenpitein:

- 1) Varhainen puuttuminen alaikäisten rikolliseen käyttäytymiseen, nuoren asiakkaan kokonaisvaltaisen elämäntilanteen ja avun tarpeen selvittäminen sekä tarkoituksenmukaisen avun/tuen piiriin ohjaaminen.
- 2) Nopea puuttuminen lähisuhde-, perheväkivaltaan ja tarkoituksenmukaisen avun/tuen piiriin ohjaaminen.
- 3) Sisäisen turvallisuuden lisääminen moniammatillisella yhteistyöllä (4.9.2012)

Erityisnuorisotyö on ollut kaupungin/kunnan nuorisotoimen vakituisena työmuotona ennen etsiviä nuorisotyöntekijöitä. Tällöin erityisnuorisotyö on ollut monessa paikassa ainut taho joka on järjestänyt minkäänlaista katupäivystystä tai muuta vastaavaa toimintaa. Riihimäen kaupungilla erityisnuorisotyöntekijä tekee etsivän työntekijän kanssa katupäivystystä ja toimivat muutenkin työpareina.

3 ETSIVÄN TYÖN JA KATUPÄIVYSTYKSEN HISTORIA

3.1 Etsivä nuorisotyö

Etsivää nuorisotyötä on tehty jo 1960-luvulta alkaen. Osatekijänä uudenlaisen nuorisotyön kehittämiseen oli laittomien päihteiden tulo Suomeen. Etsivän nuorisotyön lähtökohta oli jengityössä jota tehtiin aluksi Helsingissä kaupungin ja seurakunnan yhteistyönä. Työtä tehtiin yksinkertaisesti menemällä jengeihin, ulos toimistojen ulkopuolelle. Tavoitteena oli solmia kontakti ja toivoa että siitä versoisi jotakin joka hyödyttäisi kohdattuja nuoria. Tekemisen peruslähtökohtana oli humanisuus ja diakoninen näkökulma. Työn aloittaminen oli eräänlainen protesti nuorten ja marginaaliin joutuneiden puolesta. Etsivää nuorisotyötä tarvittiin koska palvelujärjestelmän ulkopuolelle jäi yhä kasvava joukko nuoria. Varsinainen etsivä työ alkoi saada muotoaan 1980-luvulla. Työkentällä oli silloin neljä toimijaa; nuorten päihdetyö, kunnallisen nuorisotyön erityisnuorisotyö, Raittiustoimiston nuorisoneuvonta ja seurakunnan erityisnuorisotyö.

Oslossa oli jo vuonna 1969 aloitettu etsivän työn kehittäminen. Määrätietoisien kehittämistyön ja resursoinnin ansioista Norjasta tuli ammatillisen etsivän työn mallimaa. Lisäksi Norjassa etsivää työtä järjestettiin moniammatillisessa kehyksessä. Suomessa etsivä työ joutui työskentelemään hyvin sektoroituneella kentällä.

Etsivän työn lähtökohta ja juuret ovat katutyössä. 1980-luvulla ruvettiin tekemään erilaisia malleja, jotta etsivää työtä pystyttäisiin tekemään pitkäjänteisesti. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15–17.)

Nuorisolain 7 b § muutoksen myötä etsivä nuorisotyö on vakiinnuttanut kunnan palvelurakenteessa ja saanut lisää jalansijaa.

3.2 Katupäivystys

Etsivä työ alkoi katutyönä.

1800-luvulla Britannian slummeissa pelastusarmeijan työntekijät etsivät muiden sosiaalisesti arvottomina pitämiä, avun tarpeessa olevia ihmisiä kaduilta ja vuokratasareista. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 21.)

Katupartioinnin juuret alkavat vuodesta 1972. Silloin järjestettiin Keimolan moottoriradalla kolmipäiväinen rock – tapahtuma. Helsingin ja Vantaan nuorisotyöntekijät ajattelivat että huvialueelle keskittyy runsasta alkoholin käyttöä ja huumeiden levitystä. Ennakointi osui oikeaan, ja tästä tapahtumasta alkoi seurakuntien festivaalitoiminta, joka pian levisi Helsingistä Turkuun, Jyväskylään ja Tampereelle. Aluksi festivaalialityö keskittyi ainoastaan kesäaikaan. (Alstela & Virtanen 1994, 8-9.)

Suomessa ehkä merkittävin katupäivystyksen toimija on ollut Palveluoperaatio Saapas.

Palveluoperaatio Saapas on ev.lut. kirkon yksi nuoriso- ja erityisnuorisotyön muoto, jota toteutetaan etsivän työn menetelmin. Tavoitteena on tarjota nuorisotyön palveluita myös niille nuorille, jotka viettävät aikaansa jossakin muualla kuin järjestetyn nuorisotoiminnan piirissä. Saapas toimii keskustelukumppanina, avun antajana ja opastajana, siellä missä nuoret aikaansa viettävät. Palveluoperaatio Saappaan toiminta-

kokonaisuus muodostuu säännöllisestä yöpäivystyksestä, Saapasryhmä kokoontuu ennen päivystystä tekemään suunnitelmaa illan päivystyksestä ja sen perusteella lähtevät etsimään alueilta nuoria ja keskustelemaan heidän kanssaan. Nuorille tarjotaan mahdollisuutta kontaktiin. Saappaalla on myös festivaalitoimintaa sekä nyt kehitteillä olevaa Netti-Saapas toimintaa. Toimintaa ohjaa seurakunnan nimeämä henkilö tai henkilöt. Valtakunnallisesti Saappaan toimintaa koordinoi Nuorten Keskus ry. Saapas-ryhmässä voi toimia vapaaehtoinen, tehtäviinsä koulutettu täysi-ikäinen henkilö. (3.7.2012)

3.3 Riihimäen etsivä työ ja katupäivystys

Etsivä nuorisotyö alkoi Riihimäen nuorisoyksikössä lokakuussa 2011. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on löytää ja motivoida niitä 16–29-vuotiaita nuoria, jotka ovat pudonneet kaikkien palveluiden ulkopuolelle ja ohjata heitä esimerkiksi pajatoimintaan ja sitä kautta uudelleen työhön tai opiskelemaan. Oppilaitoksia sekä varuskuntia sitoo ilmoitusvelvollisuus etsivälle työlle jos kyseessä on:

- Peruskoulun päättävä nuori, joka ei ole saanut tai vastaanottanut opiskelupaikkaa tai aloittanut opintoja.
- Nuori, joka alle 25- vuotiaana keskeyttää ammatillisen tai lukiokoulutuksen
- Nuori, joka vapautetaan varusmies tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen

Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Työ tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta.

Saatuana nuoren yhteystiedot etsivä nuorisotyö yrittää tavoittaa nuoren ja selvittää, onko nuori tuen tarpeessa. Tavoitteena on, että nuori ohjataan tarvitsemiinsa palveluihin

- opinto-ohjaaja
- koulupsykologi
- nuorten työpaja
- työ ja elinkeinotoimisto
- terveyskeskus
- mielenterveyspalvelut jne.

Etsivä nuorisotyö auttaa nuorta hänelle sopivien palvelujen löytämisessä ja niihin kiinnittymisessä.

Etsivää nuorisotyötä Riihimäen kaupungin nuorisoyksikön lisäksi tekevät Hyvinkää-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiön etsivät nuorisotyöntekijät.

Katupäivystystä Riihimäellä on toteutettu Yöjalan tuki ry:n toimintana vuosina 1998–2005. Työtä tehtiin kentällä ja vuorovaikutuksessa nuorten kanssa. Ideana oli, että nuoria voitiin ja pitikin haastaa keskusteluun päihteistä. Yöjalan tarkoituksena oli löytää oikeat toimenpiteet, sanat, teot joilla ohjata nuoria valitsemaan viisaammin, arvioimaan päihteiden ja huumeidenkäytön seurauksia omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Yöjalan työmuodot perustuivat oikeanlaisiin väliintuloihin, selkeään sanomaan ja aikuisten aitoon toimintaan. Työmuodoissa huomioitiin myös vanhemmat. Yöjalan suurena resurssina olivat vapaaehtoistyöntekijät, joita ei tällä hetkellä katupäivystyksessä käytetä. (Yöjalan toimintakertomus, 2002) Yöjalan toiminnan loputtua nuorisoyksikössä katupäivystystä on ollut satunnaisesti erityisnuorisotyön järjestämänä mutta säännölliseksi se muuttui syksyllä 2011. Nykyään päivystystä toteuttaa pääasiassa erityis- ja etsivä nuorisotyöntekijä sekä erityistilanteissa nuoriso-ohjaajat.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Opinnäytetyön tarve ja tarkoitus

Opinnäytetyön tarve lähti käytännön työelämän tarpeesta. Teimme kehittämisprojektia liittyen katupäivystykseen ja etsivään nuorisotyöhön. Kehittämisprojektin aikana Riihimäen nuorisoyksikön esimies kysyi, haluaisimmeko tehdä opinnäytetyön aiheesta katupäivystyksen kehittäminen. Kehittämisprojektin idea oli suunnitella nuorisokahvila, josta tulee myös katupäivystyksen tukikohta. Katupäivystyksen tilaa oli hyvä tutkia tässä vaiheessa että nuorisokahvilan toiminnasta saadaan katupäivystystä tukevaa.

Riihimäellä on järjestetty katupäivystystä yhdistyksen toimesta, mutta nuorisoyksikkö on pitänyt säännöllisiä päivystyksiä syksystä 2011 alkaen, satunnaisesti yhteistyössä Hyvinkää-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiön kanssa. Koska katupäivystys tuli nuorisoyksikön säännölliseksi työmuodoksi, Riihimäen kaupungin nuorisoyksikön esimies toivoi, että katupäivystyksen tilannetta tutkittaisiin ja kehitettäisiin tuloksien mukaan, jolloin työmuoto saavuttaisi mahdollisimman tehokkaasti asiakkaita.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada ajan tasalla olevaa tietoa asiakkailta, esimerkiksi sitä, miten he näkevät katupäivystäjät, mitä he siitä ajattelevat ja miten päivystystä voisi kehittää paremmin vastaamaan tarpeita. Haastattelimme myös kolmea jo katupäivystystä tekevää työntekijää jotta saisimme vertailupohjaa nuorten antamiin kehittämisehdotuksiin.

4.2 Tutkimusote

Opinnäytetyömme oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Valitsimme laadullisen tutkimuksen koska katupäivystyksen asiakaskunta ei ole niin suuri, että määrällinen tutkimus vastaisi tarvetta. Lähtökohtana kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus, että todellisuus on moninainen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan mahdollisimman ko-

konaisvaltaisesti. Yleisesti todetaan, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrki-
myksenä pikemmin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia
väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus tuottaa ymmärtävää tietoa ja se vastaa ensisi-
jaisesti kysymyksiin miksi, millainen ja miten. Sen tavoitteena on ymmärtää asioita
ihmisten, kuluttajien ja asiakkaiden näkökulmasta.

Erityisen hyödyllinen laadullinen tutkimus on, kun tarvitaan tietoa asioista, joita ei
tunneta tai tiedetä erityisen hyvin tai kun kyse on monimutkaisista prosesseista, esi-
merkiksi valintapäätökseen johtavista tekijöistä. Laadullinen tutkimus on myös par-
haimmillaan tuodessaan kohderyhmän näkökulman inspiroimaan omaa ajattelua ja
kehitystyötä. (4.9.2012)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma elää tutkimushankkeen mukana.
Avoin tutkimussuunnitelma korostaa suunnitelman vaiheiden aineistonkeruun, ana-
lyysin, tulkinnan ja raportoinnin yhteenkietoutumista. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa
tutkimussuunnitelma on hyvä pitää avonaisena muutoksille.

Kenttätyö on yksi tapa päästä läheisiin kosketuksiin tutkittavien kanssa. Kun tutkija
pyrkii säilyttämään tutkittavan ilmiön sellaisena kuin se on, voidaan puhua pyrkimyks-
estä tavoittaa tutkittavien oma näkökulma; tällöin puhutaan myös naturalistisesta
otteesta. (Eskola & Suoranta 2008, 15–16.)

Teimme haastattelut kentällä, koska halusimme säilyttää nuorten oman reviirin ja
haastattelujen tekeminen kentällä oli luontevampaa kuin esimerkiksi toimistossa.
Koimme, että nuorten kohtaamisessa nuorille tuttu ympäristö, johon he joka tapauk-
sessa tulisivat viettämään aikaa, oli ryhmähaastattelulle oleellinen paikka. Halusim-
me säilyttää kuvan että haastattelu on enemminkin rento keskustelu kuin virallinen
toimenpide.

4.3 Aineiston kerääminen ja käsittely

Valitsimme tutkimusmuodoksi avoimen haastattelun ja toteutimme haastattelut ryhmähaastatteluina.

Kuten nimestä "avoin" voidaan päätellä, on tässä haastattelutyypissä olennaista se, ettei keskustelu ole sidottu tiukkaan formaattiin. Avoimen haastattelun ohessa puhutaan joskus syvähaastattelusta, mutta niillä ei aina tarkoiteta aivan samaa asiaa. Muita synonyymeina käytettyjä nimityksiä ovat strukturoimaton haastattelu, keskustelunomainen haastattelu ja kliininen haastattelu. Avoimen tutkimushaastattelun juuret ovat lääkäreiden ja pappien käyttämässä menetelmässä, joka on ajan myötä siirtynyt esimerkiksi psykologien ja sosiaalityöntekijöiden metodiksi. Avoimessa haastattelussa haastattelijalla on keskustelukumppani, joka luotsaa tarvittaessa hienovaraisesti keskustelua takaisin varsinaiseen aiheeseen. Tutkija voi myös pyytää tarkennuksia ja syvennyksiä vastauksiin ohjaten keskustelua uusille vesille. Haastattelijalta vaaditaan herkkyyttä kuunnella ja osata tarttua haastateltavan sanomisiin vieden näin keskustelua eteenpäin ja saaden mielenkiintoista aiheeseen liittyvää aineistoa. Haastattelu siis voi lähteä sivuraiteille juuri haastattelijan esittämien tarkentavien kysymysten kautta. Näinhän tapahtuu tavallisessa keskustelussakin. Keskustelun kehikosta poiketaan muihin aiheisiin, kun joku keskustelun osapuoli sanoo jonkin kiinnostavan seikan (6.9.2012.)

Olemme molemmat työskennelleet nuorten kanssa melko pitkään ja koimme avoimen ryhmähaastattelun luontevaksi tavaksi haastatella nuoria. Kehittämishankkeemme liittyvien katupäivystysten aikana huomasimme että nuoret liikkuvat enimmäkseen ryhmissä, emmekä nähneet hyötyä siinä että olisimme toteuttaneet yksilöhaastatteluja. Myös ohjaavalta opettajaltamme saimme vinkin siitä, että ryhmähaastattelu palvelisi tarkoitusta parhaiten. Teimme kysymysrunkopaperin, jossa oli neljä pääkysymystä ja lisäksi lisäkysymyksiä.

4.3.1 Ryhmähaastattelu

Ryhmähaastattelulla tarkoitamme haastattelua, jossa paikalla on samalla kertaa useita haastateltavia, mahdollisesti haastattelijoitakin. Tavoitteena on siis ryhmäkeskustelu tutkijan haluamasta aiheesta tai teemoista. (Eskola & Suoranta 2008, 95.) Halusimme että haastattelumme muistuttaisivat mahdollisimman paljon keskustelua, jotta tunnelma olisi vapautuneempi ja kaikki uskaltaisivat sanoa mielipiteensä.

Haastattelu valitaan usein tiedonkeruumuodoksi seuraavista syistä: Ihminen on tutkimuksessa merkityksellinen ja aktiivinen, haastattelutilanne on elävä, haastattelussa on mahdollista nähdä vastaajan ilmeet ja eleet ja haastateltava voi kertoa itsestään ja aiheestaan laajemmin, vastaukset ovat monitahoisia ja suuntaisia ja vastauksia voi selventää ja syventää. Haastattelut voivat muistuttaa spontaania keskustelua, mutta eroavat näistä kuitenkin aina institutionaalisuutensa vuoksi. Haastattelulla on tietty päämäärä, johon haastattelun kautta pyritään: haastattelijalla on tiedon intressi, jonka vuoksi hän tekee kysymyksiä ja aloitteita, kannustaa haastateltavaa vastaamaan, ohjaa keskustelua, fokusoii sitä tiettyihin teemoihin jne. Tutkimushaastattelua ohjaa tutkimuksen tavoite. Näkyvimmin haastattelun erottavat keskustelusta osallistujien roolit: haastattelijan kysyjän, tiedonkerääjän rooli ja haastateltavan vastaajan, tiedonantajan rooli. Toiminnallisemmasta näkökulmasta ero on se, että haastattelussa osallistujat toteuttavat tilanteeseen kuuluvia tehtäviä keskustelun keinoin. Tilanteen institutionaalisuutta korostaa tallennus: nauhoitus ja se että haastattelijalla on muistiinpanoja. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 23.) Pyrimme ohjaamaan keskustelua oikeaan suuntaan ja fokusoimme sitä teemoihin, jotka koskivat katupäivystystä.

”Ryhmähaastattelun etuna normaaliin teemahaastattelun on se, että ryhmän jäsenten vastaukset ja kommentit vievät keskustelua kyseessä olevasta teemasta eteenpäin. Tämä pakottaa osallistujat tarkentamaan ja kommentoimaan omia puheenvuorojaan. Tavoitteena on saada aikaan yhteinen tilanne useiden henkilöiden kesken. Henkilöt keskustelevat siitä, miten he ymmärtävät joitakin asioita, millaisia kokemuksia heillä on ja miten he suhtautuvat erilaisiin asioihin.” (23.8.2012)

Haastattelutyypiksemme valitsimme avoimen haastattelun. Haastattelumuodoista avoin haastattelu on lähimpänä keskustelua. Avoimessa haastattelussa haastatteliija selvittelee haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä sen mukaan miten ne tulevat aidosti vastaan keskustelussa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 209.)

Toteutimme haastattelut ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastattelu on tehokas tiedonkeruun muoto, koska samalla saadaan tietoa usealta henkilöltä yhtä aikaa. Ryhmähaastattelu on erityisen käyttökelpoinen silloin kun voidaan ennakoida, että haastateltavat arastelevat haastattelua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 210–211.) Koska olemme molemmat tehneet nuorten kanssa töitä, arvelimme että nuoret helpommin arastelevat yksilöhaastatteluja.

Haastattelimme kolmea ryhmää, joissa kaikissa oli viisi henkilöä. Haastateltavat olivat iältään 15–18-vuotiaita. Haastatteluissa oli mukana yhdeksän tyttöä ja kuusi poikaa. Kaikki nuoret opiskelivat, 10 kävi ammattikoulua ja viisi oli yläkoulun viimeisellä luokalla. Aloitimme opinnäytetyön materiaalin keräämisen keväällä. Toteutimme haastatteluja noin kolmen viikon välein.

Keväällä teimme kehittämissuunnitelman syksyllä 2012 avattavalle nuorisokahvilalle, joka sijoittuu Riihimäen matkakeskukselle kaupungin keskustaan. Tämä on suosittu paikka nuorisovapaa-ajan viettämiseen. Matkakeskuksen nuorisokahvilasta on tarkoitus tulla katupäivystyksen tukikohta. Katupäivystysten aikana olemme tutustuneet ja kohdanneet lukuisia nuoria ja useista heistä on tullut meille tuttuja kasvoja. Matkakeskuksessa aikaansa viettää useimmiten samat nuoret samoissa porukoissa, joten mietimme keskenämme ennen haastatteluja ryhmien kokoonpanoa.

Haastattelijan ensimmäinen tehtävä on luoda hyvä suhde vastaajaan. Tällä tarkoitetaan miellyttävää yhteistyösuhdetta, jossa molemmat osapuolet tuntevat tyydytystä ja osoittavat empaattista ymmärrystä toisen asemaa kohtaan. Keinoina tällaisen hyvän suhteen luomiselle esitetään esimerkiksi haastattelijan empaattinen asenne, yhteisen pohjan luominen ja hieman konkreettisemmin laajat ja helpot avauskysymykset. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 41.) Mielestämme hyvien haastattelijoiden ominaisuuksiin kuuluvat esimerkiksi aitous, kunnioittavuus, taito kuunnella, avoimuus, empaatti-

suus ja hyvä itsetuntemus. Hyvää haastattelijaa on myös helppo lähestyä ja hän on itsevarma, sekä tietää mitä on kysymässä.

Loimme hyvän vuorovaikutussuhteen katupäivystystä tehtäessä. Teimme itseämme tutuksi nuorille ja menimme heidän reviirilleen kuten Jaakko Kaartinen-Koutaniemi kirjassaan ”Etsivässä työssä” suosittelee ja pitää sitä erityisen tärkeänä. Pidimme itse tärkeänä hyvän vuorovaikutussuhteen kannalta sitä, että työ oli pitkäkestoista ja pitkäjänteistä. Kysymykset olivat helppoja ja kysymykset oli muodostettu niin että niistä seuraa keskustelua. Pyrimme välttämään kysymyksiä joihin voi vastata joko kyllä tai ei. Ryhmähaastattelu tiedonkeruumenetelmänä toimi kyseisten nuorten kanssa erittäin hyvin.

4.4 Aineiston analyysi

Aineistoa voidaan analysoida monin tavoin. Analyysitavat voidaan jakaa kahdella tavalla: selittämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään usein tilastollista analyysiä ja päätelmien tekoa. Ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään tavallisesti laadullista analyysiä ja päätelmien tekoa.

Valitsimme analyysitavaksi keskusteluanalyysin. Keskusteluanalyysissä kohteena voi olla yhteisö tai ryhmä jonka jäsenet tuntevat toisensa. Tavoitteena on ymmärtää ihmisten arkitoimintaa. Keskusteluanalyysissa ovat keskeisiä seuraavat periaatteet: puhujat luovat yhteisen vuorovaikutuksen joka on tietyllä tavalla organisoitu, jokainen puheen yksityiskohta on tärkeä, analyysissä tarkkaillaan myös elekieltä, keskusteluanalyysissä keskitytään kerättyyn aineistoon. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 224–227.)

Aineistoina toimivat aidot keskustelutilanteet, sillä pyrkimyksenä on selvittää sitä, miten ihmiset toimivat kielen kanssa spontaanisti ja "oikeasti", ei tutkijan muovaamassa tilanteessa, kuten haastattelussa. Keskiössä on keskustelun yhteistoiminnallisuus ja sen mekanismi eli se, miten merkityksistä neuvotellaan yhteistyössä. Jotta yhteistyö onnistuisi, tulisi keskusteluun osallistujien noudattaa yhteisiä periaatteita ja normeja. Keskusteluanalyysissa kiinnitetään huomiota siihen, miten sujuva (tai sujumaton!)

vuorovaikutus saavutetaan: mitä sanotaan, miten ja kuinka non-verbaalinen viestintä taukoineen, naurahduksineen, yskimisineen, mutinoineen ja eleineen ja ilmeineen vaikuttaa keskustelun kulkuun ja vuorovaikutuksen muotoutumiseen. Kiinnostuksen kohteena ovat keskustelun vuorottelut, jaksot ja mahdolliset korjaukset, sillä nämä kolme elementtiä kietoutuvat toisiinsa ja muodostavat perusteet vuorovaikutukselle keskustelulle. Analyysissä tutkitaan vuorottelujäsennystä, sekvenssijäsennystä ja korjausjäsennystä. Keskustelunanalyysillä on runsaasti yhtymäkohtia etnometodologiaan. (4.9.2012)

Mielestämme ryhmähaastatteluja tehdessä ei ole muita vaihtoehtoja kuin käyttää keskusteluanalyysiä. Koimme, että nuorten kanssa keskusteluanalyysin käyttö oli hyödyllistä ja toi paljon myös non-verbaalista viestintää.

4.5 Aineiston eettisyys

”Tutkimusetiikka käsitteenä on hyvin moniulotteinen. Julkaisussa Tutkijan ammatitietiiikka Pietarinen (1999) esittää kahdeksan yleistä eettistä vaatimusta, jotka kaikille tutkijoille tulisi asettaa. Ne ovat älyllisen kiinnostuksen vaatimus, rehellisyyden vaatimus, tunnollisuuden vaatimus, vaaran eliminoiminen, ihmisarvon kunnioittaminen, sosiaalisen vastuun vaatimus, ammatinharjoituksen edistäminen ja kollegiaalinen arvostus.

Tutkijalta edellytetään aitoa kiinnostusta tutkimukseen. Uuden tiedon hankkiminen tutkimuskohteesta katsotaan tutkimuseettisesti perustelluksi motivaation lähteeksi. Rehellisyyttä ja tunnollisuutta edellytetään tutkijan toimilta ylipäänsä, mutta aivan erityisesti niitä edellytetään omaan oppialaan perehtymisessä, tutkimusaineiston hankinnassa ja analysoinnissa. Vaaran eliminoiminen, ihmisarvon kunnioittaminen ja sosiaalisen vastuun vaatimus koskevat sekä tutkittavien kohtelua että tutkimuksen ja sen tulosten mahdollisia seurauksia. Edistäessään oman ammattinsa harjoitusta tutkijan odotetaan toimivan tiede- ja tutkimuspolitiikassa sortumatta henkilö- tai ryhmäkohtaisten intressien ajamiseen. Kollegiaalinen arvostus taas ilmenee arvostavana suhtautumisena toisiin tutkijoihin, ei vähättelynä.” (4.9.2012)

Tavallista kansalaista tutkittaessa ihmisten yksityisyys on usein tavalla tai toisella tutkimuksen kohteena. Vaikka tutkittaisiinkin toiminnan tuloksellisuutta tai asiakkaiden kokemuksia. Tällaisessa asetelmassa astutaan ihmisen yksityiselämän puolelle, aiheesta riippuen jopa arkaluontoiseksi luonnehditulle alueelle. Siksi tutkijan on hyvä hallita paitsi hyvät tieteelliset käytännöt, myös yksityisyyden suojan perusasiat. (Kuula 2006, 75.)

Ennen haastattelua kerroimme nuorille, että haastattelut tulevat vain opinnäytetyöhömme eikä heidän tietoja käytetä missään muualla. Emme kokeneet nimien kysymistä tarpeelliseksi, joten nuorista tiesimme vain iän, sukupuolen ja koulutustaustan. Annoimme nuorten viedä keskustelua eteenpäin, emmekä johdatelleet kysymyksissä.

5 YHTEENVETO

5.1 Haastatteluiden kulku

Kevään katupäivystysten aikana teimme yhteensä kolme haastattelua. Olimme Matkakeskuksella lähes joka perjantai, joten kun sopiva ryhmä nuoria sattui vastaan, olimme heti valmiit tekemään haastattelua. Kaikki ryhmät joita pyysimme haastatteluun, tulivat ja luulemme että se johtuu siitä, että ryhmähaastattelu tuntuu nuorista turvallisemmalta ja helpommalta. Haastattelut toteutettiin Matkakeskuksen sisätiloissa aina rauhallisessa paikassa jossa välittömässä läheisyydessä ei ollut muita. Suosituttuja paikkoja oli esimerkiksi Matkakeskuksen portaat ja ylätasanne. Aluksi esitimme itsemme ja kerroimme nuorille mitä haastattelu koskee ja mihin tarkoitukseen sitä käytetään. Kerroimme, että kaikkiin kysymyksiin ei ole pakko vastata ja esitimme toiveen että haastattelu olisi enemmänkin rento keskustelu. Teimme myös selväksi että meille voi ja pitää vastata rehellisesti jotta voimme kehittää nuorista lähtöisin olevaa toimintaa. Olimme päättäneet neljä valmista kysymystä (LIITE1) ja muutaman lisä- ja apukysymyksen.

”Tämä toisten puheenvuoroihin reagoiminen on myös menetelmän suurin vaara. Ryhmässä hyvin helposti joku osallistuja ryhtyy tahtoen tai tahtomattaan hallitsemaan käytyä keskustelua. Vastaavasti joku osallistuja jää helposti syrjään keskustelusta. Ryhmän jäsenten väliset yllättävän nopeasti syntyvät antipatiat tai muut vuorovaikutukseen liittyvät negatiiviset roolit voivat haitata tiedon kasautumista.” (Lainattu 23.8.2012)

Aluksi nuoret olivat hiljaisia, mutta huomasimme että joka ryhmässä oli vähintään yksi joka piti keskustelua yllä ja sai muutkin mukaan. Keskustelu oli alkukankeuden jälkeen luontevaa ja sujuvaa. Mielestämme saimme luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen aikaiseksi. Asiaan vaikutti varmasti se, että nuoret olivat kavereita keskenään ja me olimme päivystäneet Matkakeskuksella ennen haastatteluja. Mielestämme keskustelu oli toimiva tapa lähestyä nuoria koska emme halunneet tilanteesta jäykkää, silloin vastaustaso olisi voinut kärsiä.

5.2 Nuorten mielipiteet

”Keitä te oikeen ootte?” (Nuori)

Kun katupäivystykset alkoivat, suurin osa nuorista ihmetteli keitä olemme. Jotkut nuoret jopa juoksivat meitä pakoon, koska he luulivat että olemme viranomaisia ja jonkinlaisia poliisiin verrattavia auktoriteetteja. Pitkäjänteinen työ ja omasta työstä avoimesti kertominen tuotti kuitenkin tulosta ja vastaanotto oli loppujen lopuksi positiivinen.

”Vähän outoo et aikuiset tekee tämmöstäki työtä, mut silleen myös aika hienoo” (Nuori)

”Niin miettikää et joku tekee tätä niinku työks, niinku sitä et ne tulee tänne juttelee mejän kaa” (Nuori)

Haastattelemamme nuoret olivat kaikki pääpiirteittäin sitä mieltä, että toiminta on hyvää ja hyödyllistä, mutta melko uutta ja sen takia tuntematonta ja saattaa herättää ennakkoluuloja.

”Oottekste niinku jotain poliisei tai soittatteks te ne heti paikalle? Teijän liivit näyttää aika viralliselta sen takii te ootte vähän epäilyttäviä” (Nuori)

Eräs haastateltava oli kuullut kaveriltaan, että olemme verrattavissa poliisiin ja puutumme esimerkiksi päihteidenkäyttöön, mitä emme tee. Nuoret olivat kiinnostuneita työmuodosta ja monille selveni paremmin mitä se pitää sisällään. Kerroimme nuorille kattavasti työmuodosta ja vastailimme avoimesti nuorten esittämiin kysymyksiin. Monelle nuorelle tuli yllätyksenä se että nuorisotyöllä on niin paljon eri työmuotoja myös Riihimäellä vaikka kyseessä onkin pieni kaupunki.

”Teijän kaa tulee helposti toimeen vaik aluks ajattelin niinku muuta” (Nuori)

Nuoret pitivät tärkeänä sitä, että katupäivystäjät ovat ns. ”hyviä tyypejä”, joille on helppo tulla puhumaan ja tarvittaessa pyytämään apua.

”Miksi te teette tätä työtä? Mitä te niinku ootte opiskellu?” (Nuori)

Useasti kysyttiin myös sitä, mitä muuta teemme työksemme, mikä koulutus meillä on ja miksi olemme valinneet työksemme juuri nuorisotyön. Oli hyvä, että haastattelujen aikana myös nuorten kokonaiskuva meidän työstämme laajeni, niillekin nuorille jotka eivät esimerkiksi käy nuorisotalolla tai käytä muita nuorisotoimen palveluita. Kerroimme nuorille että toisen asteen koulutuksen voi hankkia opiskelemalla nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajaksi ja että me opiskelemme yhteisöpedagogeiksi ammattikorkeakoulussa. Ammattikoulun ja ammattikorkeakoulun ero herätti myös keskustelua.

Myös katupäivystysten ajankohta herätti puhetta. Päivystystä on nyt vuoden 2011 syksystä lähtien tehty niin syksyllä, talvella, keväällä kuin kesälläkin. Nuorten mielestä katupäivystys koetaan tarpeelliseksi keväisin ja kesäisin, sekä varsinkin isompien tapahtumien yhteydessä. Kehittämiskohtana onkin nyt katupäivystyksen siirtäminen syksyisin ja talviaikoihin nuorisokahvilaan ja erilaisiin tempauksiin sekä varsinaisen katutyön painottuminen kevät- ja kesäaikoihin.

”Ois kiva jos ois joku paikka mis vois hengaila ja ottaa rennosti” (Nuori)

Toiveita esitettiin syksy/talviajaksi uusista tiloista, joissa voisi viettää vapaa-aikaa. Tähän kehittämisprojektimme nuorisokahvila Matkakeskuksen tiloissa pyrkii vastaamaan. Kerroimme nuorille jotka eivät vielä tienneet nuorisokahvilasta että se aukeaa syksyllä ja he kuuluvat kahvilan ydinkohderyhmään.

Keskustelua herätti siis eniten työntekijöiden koulutustausta, muut työtehtävät, uusi kahvila ja miksi teemme kyseistä työtä. Myös katupäivystyksen ajankohta herätti puhetta sekä meidän yhteistyökuviomme esimerkiksi sosiaalitoimeen ja poliisiin. Oli kiva kuulla olevamme nuorten mielestä hyviä tyyppejä joita on helppo lähestyä.

5.2.1 Nuorten kehittämisideat

Vaikka keskustelua muuten riitti, kehittämisideoita oli vaikea saada. Jokaisessa haastatteluryhmässä nuoret ihmettelivät sitä, että emme kuljeta esimerkiksi päihtyneitä nuoria kotiin autolla, jolla olemme päivystämässä.

”Miks te ette vie kännisiä nuoria kotiin?” (Nuori)

Tähän kysymykseen vastasimme että meillä ei ole resursseja kuljettaa nuoria eikä oikeuksia. Katsomme että päihtyneen nuoren tulee hakemaan nuoren vanhemmat tai viime kädessä poliisi.

”Ei täl viel tähän aikaan oo porukkaa” (Nuori)

Myös päivystysaika voisi nuorten mukaan olla varsinkin kevät ja kesäaikaan pidempi, kun tähän asti se on ollut 19–23. Osa nuorista oli sitä mieltä että päivystystä voisi olla sekä perjantaisin että lauantaisin, koska sitä on järjestetty vain perjantaisin. Kaikki nuoret eivät olleet myöskään kuulleet syksyllä avautuvasta nuorisokahvilasta ja yhteensä seitsemän nuorta ehti haastattelujen aikana esittää idean ”hengailupaikasta”, jossa voisi erityisesti talvella viettää aikaa.

”Ryhmässä voi olla dominoivia henkilöitä, jotka pyrkivät määräämään keskustelun suunnan” (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 2009 211.)

Huomasimme, että haastattelujen aikana ryhmässä oli aina vähintään yksi, joka piti keskustelua yllä ja sama henkilö useimmiten heitti ilmaan kehitysehdotuksen, jota muut nuoret myötäilivät.

”Emmä oikeen osaa keksii mitään” (Nuori)

Nuoret sanoivat että kehittämisideoita on todella vaikea keksiä koska toimintamuoto on melko uusi ja heillekin vielä suhteellisen tuntematon. Sanoimme nuorille haastattelun jälkeen että jos ideoita myöhemmin syntyy, voi meille tulla kertomaan niistä kun olemme päivystysvuorossa.

Kehittämiskohteita nuorten mielestä oli siis auton käyttömahdollisuus kuljetuksiin, katupäivystyksen ajankohta, uusi ajanviettopaikka nuorille. Nuoret painottivat tunnettavuuden lisäämistä sekä useamman päivystäjän tärkeyttä.

5.3 Työntekijöiden mielipiteet

Haastattelimme kahta erityisnuorisotyöntekijää ja yhtä nuoriso-ohjaajaa, joilla on kaikilla monen vuoden kokemus kunnallisen nuorisotyön järjestämisestä katupäivystyksestä. Halusimme kysyä myös työntekijöiden mielipiteitä aiheesta, jotta voisimme verrata niitä nuorten mielipiteisiin ja kehittämisideoihin. Halusimme tarkastella sitä, kuinka paljon eroavaisuuksia on asiakkaiden ja työntekijöiden vastauksissa, jotta saisimme kaksi erilaista näkökulmaa ja toimintaa voisi kehittää mahdollisimman monipuolisesti. Pidimme haastattelun lyhyenä, ja kysyimme kaksi kysymystä: toimiiko mielestäsi katupäivystys nykyisessä muodossaan, miksi/miksi ei? Miten mielestäsi katupäivystystä tulisi kehittää toimivammaksi? Kysyimme kaksi kysymystä, koska kysymykset olivat laajoja ja niihin pystyi vastaamaan pitkästi. Kysymykset olivat aihealueeltaan samankaltaisia kuin nuorille esitetyt kysymykset.

”Kyl ne meiät tunnistaa mutta sit on taas uuttakin porukkaa, et pitäis vaan käydä siellä paljon enemmän ja kertoo tästä työstä.” (Erityisnuorisotyöntekijä)

Kaikki haastateltavamme olivat sitä mieltä, että katupäivystys työmuotona toimii, mutta koska toiminta on uutta, se vaatii myös työntekijöiltä pitkäjänteistä otetta, ”naama tutuksi” menetelmää käyttäen. Työntekijät olivat myös sitä mieltä, että työn pitäisi olla näkyvämpää, ja siitä tulisi informoida myös muita tahoja esimerkiksi sosiaalista mediaa ja paikallislehtiä hyödyntäen. Kaksi vastaajaa olivat sitä mieltä, että työtä tulisi tehdä isommassa tiimissä ja toimijoita saisi olla enemmän. Myös päivystyskertojen määrää tulisi lisätä tuntuvasti, mutta tämä onnistuu vasta silloin kun toimijoitakin on enemmän. Yksi vastaajista, joka on työskennellyt myös Yöjalan tuki ry:n aikana sanoi, että Yöjalka toimi todella hyvin ja näkyvästi, mutta koska nuoriso on jo aikaa siten vaihtunut alueella, katupäivystys alkaa taas lähtökuopistaan. Poiketen Yöjalan toimintatavoitteesta, yksi vastaajista ei uskonut että läsnäolomme varsinaisesti vä-

hentää nuorten päihteidenkäyttöä, mutta on kuitenkin tärkeää että läsnä on aikuinen ihminen.

Koska teimme itsekin katupäivystystä kevään aikana paljon, allekirjoitamme työntekijöiden mielipiteet. Katupäivystys on mielestämme tärkeää etsivän työn kannalta sillä katupäivystyksestä voi tulla jopa asiakkuuksia etsivälle työlle ja näin on käynyt myös Riihimäellä. Katupäivystyksen tärkeyttä lisää etsivän nuorisotyön kannalta se, että siinä on kyse aidosta kohtaamisesta. Työntekijöiden näkökulmasta katupäivystys on ammatillista kasvua tukevaa, koska siinä mennään pois omalta mukavuusalueelta ja työmuoto laittaa työntekijän ottamaan kontaktia eri tavalla ja se voi olla haastavaa. On aivan eri asia, että nuoret tulevat työntekijän luokse, kuin että työntekijä menee nuorten luokse, nuorten alueelle kuten katupäivystyksessä tapahtuu.

5.3.1 Työntekijöiden kehittämisisideat

”Katupäivystys on yksittäisenä työmuotona pieni, mutta täydentää koko muuta nuorisotyön palettia” (Erityisnuorisotyöntekijä)

Kaikki vastaajamme olivat yksimielisiä siitä, että työtä tulisi tehdä huomattavasti suuremmalla volyyymilla, ja työntekijäresursseja pitäisi lisätä varsinkin isompina juhlapyhinä ja muina aikoina jolloin nuoria liikkuu paljon. Tiedonlisääminen nuorten keskuudessa työmuodosta on vastaajien mielestä todella tärkeää, jotta nuoret oikeasti tavoitettaisiin. Vastaajat ovat kokeneet nuorten kohtaamisen haastavaksi, koska nuoret eivät tunne toimintaamme, ja ajattelevat että päivystäjiä seuraa joukko viranomaisia. Jos nuorilla olisi tarvittava tieto toiminnasta, olisi myös kohtaaminen hedelmällisempää. Aluksi katupäivystys voi olla työntekijän näkökulmasta turhauttavaa, koska ”alkuraivausta” työmuodon suhteen ei ole vielä tapahtunut. Nuoret ovat olleet päivystäjiä kohtaan melko varautuneita mutta kuitenkin uteliaita työtä kohtaan hetken jutustelun jälkeen. Yksi vastaajistamme painotti sitä, että katupäivystyksen hyödyt tulisi saada resursseista päättävien tietoon. Myös mahdolliset vapaaehtoiset koettiin hyväksi asiaksi.

Työntekijät olivat nuorten kanssa yksimielisiä siitä, että hedelmällisintä katupäivystys työmuotona on kevät ja kesäaikaan. Muina vuodenaikoina nuoria tulisi tavoitella jo olemassa olevista paikoista sekä esimerkiksi erilaisten tempausten avulla.

5.4 Tulosten vertailu

Huomasimme, että nuoret kiinnittivät vastauksissaan huomiota enemmän jo olemassa oleviin asioihin, kun taas työntekijöiden kehittämisideat olivat resurssilähtöisiä.

”Jos joku on tosi kännissä niin viettekö sen sitten kotiin autolla?” (Nuori)

Tämä oli yksi yleisimmistä kysymyksistä nuorten haastattelujen aikana. Koska ainakin tällä hetkellä katupäivystystä tehdään työntekijöiden omalla autolla, emme ole lähteneet kuljettamaan päihtynyttä nuorta kotiin. Mielestämme se on vanhempien tai viime kädessä poliisin tehtävä.

Myös katupäivystyksen ajankohta mietitytti nuoria kun taas työntekijöiden mielestä sitä tulisi olla lukumäärällisesti enemmän.

” Miksei teitä oo täällä enempää?”(Nuori)

Lainatut nuorten lauseet ovat peräisin muistiinpanoistamme. Koska teimme ryhmähaastattelun ja haastattelut olivat pitkälti keskustelua niin sen takia meillä ei ole tarkempia tietoja esimerkiksi ikää tai sukupuolta lauseen sanojasta.

Luonnollisesti työntekijät keksivät myös kehitysideoita enemmän kuin nuoret. Yhtä mieltä kaikki haastateltavamme olivat siinä, että työ on vielä melko tuntematonta ja siitä tulisi pitää enemmän ”haloota.”

”Pitäisi viedä toimijoita ja ajankohtia yhteistyötahojen tietoon” (Erityisnuorisotyöntekijä)

Yksi vastaajamme työntekijöistä korosti kehittämisen kannalta eri toimijoiden välistä yhteistyön parantamista ja tiedonkulun sujuvuutta.

Koimme vastausten perusteella, että työntekijöiden ja asiakkaiden kehittämistarpeet kohtaavat pääpiirteittäin, ja työntekijät kyllä tiedostavat mitä asiakkaat kaipaavat. Lähiinnä kaikki kehittämiseen liittyvät asiat johtuvat siitä että työ on nuorisoyksikön toimintana uutta ja hakee vielä paikkaansa.

Haastatteluissa kävi ilmi että kohtaaminen nuorten ja työntekijöiden mielestä on varautunutta ja jää hyvin pinnalliseksi monissa tapauksissa. Ongelma on siinä, että emme ole vielä tuttuja kovin monelle nuorelle. Ratkaisu löytyy työntekijöiden mielestä siitä, että työtä pitäisi tehdä enemmän, isommalla porukalla ja siitä tulisi tiedottaa enemmän eri medioissa. Työntekijät uskovat työhönsä ja ovat valmiita tekemään sitä pitkäjänteisesti. Tuloksia on ollut jo näkyvissä sillä ajalla mitä päivystystä on tehty. Myös nuoret vaikuttavat vastaanottavaisilta ja suhtautuminen katupäivystykseen on pääasiassa positiivista.

Ajankohdasta sekä nuoret että työntekijät olivat yksimielisiä, että katupäivystys palvelee parhaiten kevät/kesäaikaan. Nuoret ehdottivat, että kesäaikaan päivystysaika voisi olla pidempikin ja vastavuoroisesti aloittaa myöhemmin.

5.4.1 Aineiston kattavuus

Yleisin kysymys kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kuinka paljon aineistoa täytyy kerätä, että tutkimus olisi tieteellistä? Kvalitatiivisen aineiston koon määrittämiseksi on muotoutunut muutamia sääntöjä. Ensiksi on järkevää ajatella, että aineistoa on riittävästi, kun uudet tapaukset eivät tuota enää mitään tutkimusongelman kannalta uutta tietoa. Yksi tapa ratkaista aineiston riittävyys on kylläntyminen eli saturaatio. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston määrä on tutkimuskohtainen; vastauksia tarvitaan juuri sen verran kuin on aiheen kannalta välttämätöntä. (Eskola & Suoranta 2008, 60–63.)

Koimme että opinnäytetyön kannalta materiaalia oli riittävästi. Vaikka olisimme haastatelleet enemmän nuoria, emme usko että olisimme saaneet kattavampia vastauksia. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston määrän lisäksi on pohdittava aineiston merkitystä, luonnetta ja todistusvoimaa tutkimustehtävän suhteen. Aineiston määrä laadullisessa tutkimuksessa on hyvinkin tutkimuskohtainen ja näytteen omainen. Vastauksia tarvitaan niin paljon kuin aiheen kannalta on välttämätöntä. Laadullisessa tutkimuksessa ei aineiston koolla ole suoranaista vaikutusta opinnäytetyön onnistumiseen. Pienestäkin aineistosta voi saada huolellisella analyysillä aikaan päteviä ja merkityksellisiä tuloksia. Aineiston syvällisyys on tärkeämpää kuin sen laajuus. Opinnäytetyöntekijän on päätettävä, milloin hän on kerännyt aineistoa riittävästi ja milloin aineisto kattaa tutkimustehtävän. (4.9.2012)

Ryhmähaastattelu oli nuorten kanssa ehdottomasti toimivin haastattelumuoto, mutta huomasimme, että kun yksi oli jotain mieltä, niin toiset myötälivätkin. Tämän takia kehittämissideoita ei hirveästi tullut ja nekin jotka tulivat, koskivat aika pinnallisia asioita. Oli kuitenkin hyvä, että saimme jonkinlaisia kehittämissuhteita, sillä olimme varautuneet siihenkin, että niitä ei välttämättä tule ollenkaan. Jos olisimme valinneet yksilöhaastattelut tai lomakkeella tehtävät haastattelut tutkimusotteeksi, olisivat vastaukset luultavasti olleet vielä suppeampia.

Työntekijöiden määrä vastauksia tutkittaessa oli mielestämme riittävä, koska kyselymme koski tiettyä aluetta ja sen toimintatapoja.

5.5 Katupäivystyksen tulevaisuus

Katupäivystyksen kehittäminen on ollut Riihimäen kaupungin erityisnuorisotyön painopiste kautena 2011–2012. Tähän kehittämiskohteeseen opinnäytetyömme pyrki vastaamaan. Katupäivystys on ollut alueella monta vuotta tauolla, joten painopiste tuli laittaa päivystyksen kehittämiseen, jotta siitä saataisiin toimiva työmuoto nuorisoyksikölle.

Tulevaisuudessa katupäivystystä pyritään tekemään säännöllisemmin, aktiivisesti eri toimijoiden kanssa jotta katupäivystäjiä olisi vastaisuudessa enemmän ja toimintamuoto saisi kaivattua näkyvyyttä nuorten keskuudessa. Vastaisuudessa katupäivys-

tys tulisi vakiinnuttaa ensin nuorisoyksikön järjestämäksi, säännölliseksi toiminnaksi ja tämän toteuduttua resursseja voisi lähteä hakemaan vapaaehtoisista.

Nuorten ja työntekijöiden mielestä katupäivystyksen tekijöitä pitäisi lisätä mutta tämä on pitkälti resurssikysymys. Mielestämme olisi tärkeää saada asia eteenpäin, koska tarkoituksenamme oli saada kehittämissideoita, jotka ovat lähtöisin nuorilta, ja nämä ovat juuri niitä joihin tulisi kiinnittää huomiota. Jos katupäivystystyössä olisi enemmän resursseja, olisi tämä myös työntekijän kannalta turvallisempaa ja vähemmän kuormittavaa. Koemme että katupäivystystä tulisi tehdä paljon nykyistä enemmän ja tehdä ”naama tutuksi” nuorten keskuudessa.

Etsivän työn tehtävä kaduilla on etsiä, kohdata ja tukea nuoria. Etsivän työn tekijöiden voidaan ajatella kulkevan kappaleen yhteistä matkaa nuorten kanssa. Työntekijät pyrkivät herättämään nuorena luottamusta avoimella vuorovaikutuksella ja osoittamalla kiinnostusta nuoren elämää kohtaan. Kontakteja nuoriin ylläpidetään aluksi tervehtimällä aina kohdattaessa. Jatkossa nuoriin pyritään tutustumaan syvällisemmin ja saavuttamaan heidän luottamuksensa. Työskentelyn kontaktivaiheessa nuorta kohtaan on osoitettava ehdotonta ja kärsivällistä sitoutumista. (Juvonen ym. 2010, 76–77.) Katupäivystyksien aikana on huomattu, että ns. ”moikkailuvaihe” saattaa ajan myötä muuttua jopa asiakassuhteeksi, mutta sille täytyy antaa tilaa ja aikaa kehittyä. Asiakassuhteen täytyy lähteä nuoren omasta tahdosta ja tämä saattaa kestää pitkään. Tämä vaatii myös, että katupäivystys on järjestävän tahon puolelta pitkäkestoisista ja aktiivista.

Tulevaisuudessa Riihimäen kaupungin nuorisoyksikön katupäivystys tulee olemaan yksi pysyvä toimintamuoto nuorisotyön laajalla kentällä. Työn tekee konkreettisemmaksi syksyllä avautuva nuorisokahvila, josta tulee myös katupäivystyksen tukikohta. Katupäivystys pyrkii jatkossa vastaamaan muuttuvan yhteiskunnan sosiaalisiin haasteisiin.

5.6 Ryhmähaastattelun toteuttaminen haastattelijoiden näkökulmasta

Ryhmähaastattelu voidaan toteuttaa esimerkiksi teemahaastattelurungon avulla, jolloin haastattelija pitää huolen siitä, että kaikki teemat käydään läpi ja pyrkii innoittamaan kaikkia ryhmän jäseniä monipuoliseen keskusteluun. Tavoitteena on, että keskustelu on vapaamuotoista, joten strukturoitu lomake ei sovellu ryhmähaastatteluihin. Haastateltavien määrä riippuu suuresti siitä, millaista tietoa tutkimuksessa tavoitellaan. Kovin suurta ryhmää ei ole mielekästä valita, sillä tällöin keskustelun tallentaminen on vaikeaa ja toisekseen suuri määrä ihmisiä voi toimia keskustelun innoituksen sijaan sen tyrehdyttäjänä. Haastattelihoitakin voi olla enemmän kuin yksi. Kaksi haastattelijaa voi onnistua luomaan rennomman ilmapiirin ja virittää keskustelua monipuolisemmin kuin vain yksi haastattelija. (Eskola & Suoranta 2008, 96–97.) Oma kokemus kahdestaan haastattelusta on melko samanlainen kuin Eskola & Suoranta ovat kuvanneet yllä olevassa tekstissä.

Ryhmähaastattelu vaati haastattelijalta erinomaisia haastattelutaitoja. Jotta haastattelu pysyisi sujuvana ja keskustelevana on haastattelijan osattava keskustelun keinoin pitää aihe kasassa ja saada mahdollisimman paljon käytettävää tietoa. Meidän tapauksessa ryhmähaastattelu toimi sen takia niin hyvin että olimme tehneet etukäteistyötä, eli olimme olleet Matkakeskuksella koko kevään ajan tekemässä katu-päivystystä. Ryhmähaastattelu vaati tarkkaavaisuutta jotta pystyy seuraamaan keskustelua aktiivisesti. Ryhmähaastattelu vaati haastattelijalta myös pitkäjänteisyyttä ja ohjaamisen taitoja.

Tärkeitä kohtia mitä täytyy ottaa huomioon harkitessa ryhmähaastattelun tekemistä:

1) Ryhmien koko

Ryhmien koko ei voi olla liian suuri sillä isossa ryhmässä kaikkien mielipiteet eivät pääse esille. Jos on paljon nuoria ja hälinää niin osa vastauksista voi mennä haastattelijan ohi.

2) Ryhmiin tutustuminen

On tärkeää että nuoret ketä haastattelet tuntevat sinut etukäteen koska täysin tuntemattomien ihmisten haastattelusta harvoin syntyy mitään kehittämiskelpoista. Teimme paljon pohjatyötä haastatteluja varten. Etenimme ”moikkailuvaiheen” jälkeen yleiseen keskusteluun ja tutustumiseen, sen jälkeen teimme vasta haastattelut.

3) Haastattelun ympäristö

Haastattelun ympäristö on tärkeä asia sen takia jotta haastattelu pysyisi keskusteltavana ja luontevana. Valitsimme haastattelu ympäristöksi Matkakeskuksen sillä se oli nuorille tuttu ympäristö. Emmekä usko että nuoret olisivat tulleet paikalle jos olisimme sopineet tapaamisen esimerkiksi nuorisotalolle.

4) Haastattelijoiden keskinäinen työnjako

Teimme haastattelut yhdessä ja se toimi todella hyvin. Olimme jakaneet vuorot siitä että kumpi tekee muistiinpanoja ja kumpi ohjaili ja piti keskustelua yllä, silti toimimme molemmat yhdessä ja olimme toistemme tukena. Aluksi haastatteluiden tekeminen tuntui hieman vaikealta ja oudolta sillä olimme nuorten reviirillä. Kun keskustelu lähti rullaamaan, niin kaikki sujui hyvin ja omalla painollaan.

Etsivän työn näkökulmasta oli tärkeää että haastattelut tehtiin ryhmähaastatteluna sillä silloin koimme aidon kohtaamisen ja saatiin ajankohtaista tietoa. Saimme myös paljon informaatiota jota ei olisi saatu lomakehaastattelusta.

6 POHDINTA

Kirjoittaminen on osa tutkimusprosessia, joten jos mukana on useita tekijöitä, on luontevaa myös kirjoittaa yhdessä. Yhdessä kirjoittaminen voi olla löysempää tai hyvin tiivistä. Näistä molemmista tavoista meillä on omakohtaisia kokemuksia. Itse asiassa yhdessä kirjoittaminen on meille tutuin tapa työstää tekstiä, vaikka olemme kirjoittaneet myös yksin. Yhdessä kirjoittaminen on yhtäältä käytännöllinen asia; tekstiä suunnitellaan, työstetään, arvioidaan ja korjataan yhdessä. Toisaalta yhdessä kirjoittamista voi perustella myös teoreettis-metodologisesti. Kyse on lopulta siitä, miten miellämme kirjoittamistoiminnan. ”Tieteellisessä kirjoittamisessa peilauspinnan muodostavat erityisesti aikaisemmat teoreettiset, käsitteelliset ja empiiriset tutkimukset. Tieteellinen kirjoittaminen on toisin sanoen keskustelua olemassa olevien tekstien kanssa. Yhdessä kirjoittaminen ei perustaltaan poikkea edellä kuvatusta, mutta tekee kyllä keskustelusta hyvin konkreettisen asian. Tutkijan ja aiempien tieteellisten tekstien välisen keskustelun lisäksi mukaan tulee kirjoittajien tiivis vuorovaikutus. Tällaisessa kirjoittamisen prosessissa syntyy tekstejä, jotka ovat yhdessä mietittyjä ja kaikkien tekijöidensä allekirjoittamia.” (Kinnunen & Löytty 2002, 109–111.)

Idea opinnäytetyön kirjoittamiseen parina lähti kehittämisprojektista, jonka teimme myös kahdestaan työpaikan pyynnöstä. Ajattelimme että on loogista jatkaa parityöskentelyä, koska opinnäytetyö sivuaa kehittämisprojektin aihetta. Kumpikaan meistä ei nähnyt mainittavaa hyötyä siinä että olisimme lähteneet tekemään opinnäytetyötä yksin eri aiheista, varsinkin kun pyyntö kehittää katupäivystystä tuli työelämästä kuten kehittämisprojektikin. Vaikka koimme kehittämisprojektin aikana että oppilaitos suhtautuu melko negatiivisesti pareittain tehtyihin opinnäytetöihin, meille se oli ainut oikea vaihtoehto. Koimme että kahdestaan tekemisessä on paljon enemmän hyviä kuin huonoja puolia. Meidän yhteistyössämme hyviä puolia ovat olleet:

1. Tasapuolisuus. Molemmat ovat tehneet yhtä paljon sekä kirjoitus että tutkimustyötä.

2. Sitoutuneisuus. Suunnitellut aikataulut ovat pitäneet. Myös se että toive opinnäytetyöstä tuli työelämästä, sitouttaa meidät työhön paremmin. Välimatkan takia olemme varanneet työn tekemiselle kokonaisia päiviä.

3. Työn mielekkyys. Keskusteluuyhteys ja palautteenanto vievät työtä eteenpäin paremmin kuin yksin tehdessä.

4. Jatkuva vuorovaikutus. Uusien näkökulmien ja mielipiteiden esiintulo ja muokkaantuminen.

5. Tekstin yhteneväisyys. Olemme kirjoittaneet opinnäytetyötä tiiviisti yhdessä joten teksti on yhteneväistä ja sujuvaa.

Yhdessä kirjoittamisessa on myös riskejä. Mahdollisia riskejä voivat olla esimerkiksi:

1. Erilaiset näkemykset tavoitteista ja tekemisistä. Tätä voi ennaltaehkäistä suunnittelemalla työ ja tavoitteet hyvin.

2. Epätasapuolisuus työnjaossa. Vastuu ja paine kaatuvat toisen niskaan.

3. Sitoutumattomuus. Työ ei etene jos sovituista asioista ei pidetä kiinni ja jos molemmat eivät ole yhtä sitoutuneita.

4. Huono vuorovaikutus. Työstä ei tule mitään ilman hyvää ja aktiivista vuorovaikutusta. Me tiesimme jo ennalta että vuorovaikutus toimii välillämme koska olemme tehneet niin monta työtä yhdessä opintojen aikana.

5. Muiden mielipiteet. Joidenkin tahojen mielestä parityöskentely katsotaan epäitsestäiseksi ja riippuvaiseksi. Muiden mielipide saattaa vaikuttaa negatiivisesti omaan työskentelyyn jos ei usko tarpeeksi siihen että parityö on toimiva työmuoto.

Meidän mielestämme työelämälähtöisissä projekteissa ja yleisesti työelämässä parityö toimii ja se kuulukin toimia, koska harva eteenkään nuorisotyön puolella tekee töitä yksinään. Työtä tehdessämme tiesimme riskit ja olimme puhuneet niistä etukä-

teen. Varauduimme riskeihin hyvin ja sen takia onnistuimme välttämään ne. Koemme että tämä on avainasemassa parityötä tehdessä. Pitää olla valmis myös siihen, että asiat eivät aina mene niin kuin ne on ensin suunnitellut, koska niin se menee myös työelämässä. Hyvä suunnitelma elää prosessin mukana ja on joustava. Aina pitää olla myös varasuunnitelma jos toinenkin.

Opinnäytetyömme eteni luontevasti kehittämisprojektin myötä, koska aihealue sekä työnantaja oli sama. Kehittämisprojekti oli hyvä pohja opinnäytetyölle koska saimme käytännön kokemusta katupäivystyksestä koko kevään ajan. Työpaikalta saamamme tuki oli etenemisemme kannalta yksi tärkeimmistä asioista. Olemme molemmat työskennelleet useita vuosia nuorten kanssa. Koimme kuitenkin haastavaksi nuorten haastattelemisen ja varsinkin rakentavien kehitysideoiden saaminen oli työn takana. Pohdimme myös kehittämisprojektin ja opinnäytetyön eroavaisuuksia. Opinnäytetyömme eroaa kehittämisprojektista siten että projektimme tarkoituksena oli suunnitella nuorisokahvila Matkakeskuksen tiloihin kun taas opinnäytetyömme aiheena oli Riihimäen katupäivystyksen kehittäminen. Nuorisokahvilasta tulee katupäivystyksen tukikohta ja sen avulla katupäivystys saa enemmän näkyvyyttä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää miten nuoret kokevat katupäivystyksen, kysyä nuorilta mahdollisia kehittämisideoita sekä markkinoida nuorisokahvilaa ja katupäivystystä. Teimme kehittämisprojektimme Riihimäen nuorisoyksikköön ja sen takia nuorisoyksikön esimies halusi että tekisimme myös opinnäytetyömme heille. Esimiehemme halusi että selvitämme katupäivystyksen tilanteen ja kehittämisideoita jotta tietäisimme missä mennään ja kuinka paljon on vielä tehtävää sen eteen että katupäivystyksestä tulee hyödyllinen ja vakiintunut työmuoto. Katupäivystyksen tilanteen tietäminen ja kehittämisideat ovat myös sen takia erittäin tärkeitä koska sen avulla voimme kehittää nuorisokahvilan toimintaan siten että se tukisi katupäivystystä mahdollisimman hyvin ja nuorisokahvilan avulla katupäivystys voi saada tarvittavaa markkinointia ja näkyvyyttä.

Haastetta toi se, että nuoret eivät tunteneet meitä kovin hyvin, vaikka olimmekin jons. ”moikkailuvaiheessa” kaikkien kanssa. Nuorten on myös vaikeaa antaa kehittämisideoita työmuodosta joka on heille uusi ja vieras. Esimerkkinä vaikka nuorisotalo-

toiminta; jos nuori on käynyt samalla nuorisotalolla pienestä asti, hänen on paljon helpompi sanoa uudesta tai muuttuneesta asiasta, toimiiko se vai ei. Katupäivystyksessä tällaista tilannetta ei vielä ole. On kuitenkin hyvä, että työstä pyritään alusta asti tekemään asiakaslähtöistä. Huomasimme, että etsivästä työstä ja katupäivystyksestä oli vaikeaa löytää ajan tasalla olevaa materiaalia joten tämä toi haastetta työn tekemiseen. Löysimme kuitenkin Jaakko Kaartinen-Koutaniemen kirjoittaman kirjan Etsivässä työssä ja Terhi Laineen, Susanna Hyvärisen ja Päivi Vuokila-Oikkosen kirjoittaman Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla – kirjan. Nämä kaksi kirjaa olivat opinnäytetyön kannalta hyödyllisimmät ja niistä löysimme paljon materiaalia ja ajan tasalla olevan tietoperustan työllemme.

Mietimme, olisiko työtä varten pitänyt haastatella enemmän nuoria. Päädyimme kuitenkin siihen ettei siitä todennäköisesti olisi ollut hyötyä, koska tuskin olisimme saaneet uutta tietoa yhtään enempää kuin nytkään, osaksi johtuen myös siitä että aiheemme oli nuorten kannalta hieman haastava. Olimme kuitenkin tyytyväisiä saamiimme vastauksiin, jotka olivat odotettua monipuolisempia. Jäimme myös miettimään että haastattelut voisi toteuttaa uudestaan silloin, kun katupäivystys on jo vakiintunut ja tunnettu toimintamuoto. Tästä johtuen olemme sitä mieltä, että katupäivystystä tulisi toteuttaa kestävän kehityksen muotona. Silloin siitä saadaan asiakkaan näköistä työtä.

Opinnäytetyö prosessina oli mielenkiintoinen ja vastasi molempien ammatillista kiinnostusta. Motivaatio työtä kohtaan säilyi koko ajan hyvänä, osaksi myös sen ansiosta että kehittämisprojektimme samaan paikkaan onnistui suunnitelmien mukaan ja tiesimme että työpaikan tuki tulee olemaan erinomaista. Ehkä haastavinta opinnäytetyössämme oli se, että varsinaiset kehittämistyön tulokset näkyvät vasta myöhemmin käytännön työtä tehdessä. Myös kehittämisprojektissamme oli sama haastavuus, mutta emme antaneet sen vaikuttaa itse työn tekemiseen. Molempien prosessien aikana koimme sen, että joustavuus on työelämässä tärkeää. Jaksoimme muuttuvia olosuhteita, koska työllemme oli tarvetta ja työpaikkamme halusi selvittää, mikä katupäivystyksen nykytilanne on ja paljonko vielä on realistista kehittämistyötä jäljellä asiakkaan ja työntekijöiden näkökulmasta. Käytännöllinen tutkimustapamme mahdollisti sen, että saimme aidon kontaktin nuoriin ja saimme murrettua ennakkokäsityksiä

katupäivystäjistä ja toimintamuodosta. Koimme että nuoret arvostivat sitä, että kävimme kysymässä heiltä mielipidettä ja pyrimme antamaan heille sellaisen olon, että heistä on apua nuorisotyön kehittämisessä nyt ja jatkossakin. Opinnäytetyömme vahvisti ammatillista identiteettiämme ja vaikka työ olikin haastavaa, meille jäi prosessista positiivinen olo.

Haluaisimme kiittää Riihimäen nuorisoyksikköä täydestä tuesta ja vastuun antamisesta. Haluamme kiittää myös siitä, että saimme sekä kehittämisprojektiksi että opinnäytetyön aiheeksi mielenkiintoisen ja oikeasti työelämälähtöisen aiheen.

LÄHTEET

A-Klinikkasäätiö 2007. Etsivä työ Euroopan syrjäytyneiden väestönsien parissa. Amsterdam: Foundation Regenboog AMOC

Alstela, Juha & Virtanen, Juhani 1994. Palveluoperaatio Saapas- mitä ja miksi? Helsinki: Lasten Keskus oy

Bosquet Päivi & Lidman Jukka 2011. Nuorten puolella – Näkökulmia kantahämäläisten nuorten elinoloihin ja palveluihin. Hämeenlinna: Offset-Kolmio Paino Oy.

Danska-Honkala, Katja & Poteri, Martti 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humak

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100693> . Viitattu 3.7.2012.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hoikkala, Tommi & Sell, Anna 2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Hakapaino Oy.

Inspirans <http://www.inspirans.fi/laadullinen-tutkimus> Viitattu 4.9.2012

Kaakinen, Juha & Tarvainen, Tom & Bosquet, Päivi & Häggman, Erik 2009. Oman kokoinen elämä. Tarinoita etsivästä nuorisotyöstä. Hämeenlinna: ADStudio Oy

Kaartinen-Koutaniemi, Jaakko 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: LK- kirjat.

Kinnunen, Merja & Löytty, Olli (toim.) 2002. Tieteellinen kirjoittaminen. Tampere: Vastapaino.

Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laine, Terhi & Hyväri, Susanna & Vuokila-Oikkonen, Päivi 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Artikkelit Juvonen, Tarja. Riika: Tammi.

Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Helsinki: Humak.

Palveluoparaatio Saapas

<http://www.nuortenkeskus.fi/fi/toimintaa/saapas/palveluoperaatio+saappaan+toiminta+kokonaisuus/> . Viitattu 3.7.2012.

Poliisi

<http://www.poliisi.fi/intermin/hankkeet/ankkuri/home.nsf/pages/16D78EB62946395FC225785500439F56> Viitattu 4.9.2012

Porin kaupungin vapaa-aika virasto.

<http://www.tiaksaa.fi/erityisnuorisotyö> . Viitattu 3.7.2012.

Riihimäen kaupunki. <http://www.riihimaki.fi/Riihimaki/Nuoret/> . Viitattu 3.7.2012.

Riihimäen kaupunki

<http://www.riihimaki.fi/Riihimaki/Ymparisto/Ymparisto/Ymparistopolitiikka/Kestava-kehitys/Sosiaaliset/> Viitattu 4.9.2012

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja vuoro-vaikutus. Tampere: Vastapaino.

Tilastokeskus www.stat.fi Viitattu 23.8.2012

Virtuaaliammattikorkeakoulu

<http://www.amk.fi/opintojaksot/030906/1144934265902/1144934468296/1144934670746/1146052160118.html> Viitattu 4.9.2012

Yhteiskunnallinen tietoarkisto

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_6.htmlhttp://www.fsd.uta.fi/fi/laki_ja_etiikka/etiikka_lait.html Viitattu 4.9.2012

Yhteiskunnallinen tietoarkisto

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_1.html Viitattu 6.9.2012

Yöjälän toimintakertomus 2002.

LIITTEET

LIITE 1

LIITE 2

Tässä ovat kysymykset, joita kysyimme nuorilta:

Kysymyksiä:

Tiedätkö mitä katupäivystys on?

- Mitä mielikuvia termistä tulee?

Tiedätkö kuka katupäivystystä tekee?

- Tiedätkö mitä katupäivystäjät tekevät?

Onko katupäivystyksestä hyötyä?

Miten suhtaudutte katupäivystäjiin?

Onko sinua tai kaveriasi lähestytty katupäivystyksessä?

Miten sitä voisi kehittää?

- Jos olisit itse nuorisotyöntekijä, miten tekisit katupäivystystä?

Tässä kysymykset joita kysyimme työntekijöiltä:

1.) Toimiiko katupäivystys nykyisessä muodossaan?

2.) Mitä kehitettävää siinä on?

